

Gyógyszerhírnév

Új vegyes vállalatok külföldön — A MEDIMPEX kihasználta a piaci lehetőségeket

A világ gyógyszerexportjának öt százalékát a magyar gyógyszeripar adja, ezzel a világranglistán — Hollandiával és Belgiummal együtt — az első-hatodik-nyolcadik helyet foglalja el. Gyógyszereink — a MEDIMPEX Kúlkereskedelmi Vállalat közvetítésével — ma már több mint kilencven országba jutnak el, és keresettek a világpiacra. Az elért eredmények mellett azonban a magyar gyógyszeripar gondokkal küszködik. Erről beszélgettünk Kádár Lászlóval, a MEDIMPEX vezérigazgató-helyettesével.

— Amíg 1977-ben 100 millió dollár értékű gyógyszert exportáltunk a tőkés országokba, tavaly ennél 15 százalékkal többet — említi az igazgató. Az idén valamivel szerényebb, 8 százalékos exportnövekedést tervezünk a 190 millió rubeles szocialista kivitel mellett. Ez a gyors ütemű fejlődés még inkább felszínre hozta gondjainkat.

Rossz ütemben

— Melyek ezek a gondok, s mit tesz megoldásuk érdekében a MEDIMPEX?

— A magyar gyógyszeriparra az volt a jellemző az elmúlt esztendőben, hogy a szállítások zöme az év második felében, azon belül is az utolsó negyedében realizálódott. Az évről évre újra-termelőddé következtemy: mivel az ipar a maximálisat nyújtja az utolsó negyedben, s emiatt erőforrásai — munkaerőben és nyersanyagban — erősen felhasználódnak, így az első negyedben sem mennyiségben, sem értékben nem teljesíti a tervezetet. Ez erősen visszaveti a külkereskedelmi munkát: a negyedik negyedben aránytalanul nagyobb árumennyiség vár értékesítésre, ami gyakran csak ár-engedmények árán lehetséges, ugyanakkor az év első három hónapjában még a folyamatos igények kielégítése is gondot okoz. Idei egyik legfontosabb célunk: az iparral közösen változtatni ezen az évek óta szokássá vált rossz gyakorlaton. Tavaly ez még erőfeszítéseink ellenére sem sikerült, de 1979. első öt hónapja már biztató. Az ipar termelése — ellentétben a korábbi évek gyakorlatával — egyenletesebb volt, az exportra szánt termelés több százalékkal meghaladta a múlt évit. Üzletpolitikai

és világpiaci tényezők indokolták, hogy exportszállítási adataink nem tükrözik még a termelés menetében bekövetkezett változást.

— Milyen világpiaci tényezők befolyásolták, illetve befolyásolják jelenleg is a MEDIMPEX üzletpolitikáját?

— Már 1978 végén nyilvánvalóvá vált a kőolaj, s ennek következtében a vegyi termékek árának újabb gyors emelkedése. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kőolajbázisból kiinduló vegyi és gyógyszeripari termékek árának változása fokozatosan és késleltetéssel következik be. Elsőként az alapvető vegyi cikkek árai emelkednek és csak hosszabb időtelődés után fogadják el a piac a nagyobb költséggel termelt gyógyszeripari termékek árának növekedését. Üzletpolitikánkat ennek szellemében úgy alakítottuk, hogy vásárlásainkat előbbre hoztuk azokból a termékekből, amelyeknek áremelkedése elkerülhetetlennek tűnt. Egyidejűleg arra törekedtünk, hogy exportáralapjainkat már csak az áremelkedés bekövetkezése után értékesítsük. Ez utóbbi munkában különleges figyelmet fordítunk arra, hogy a vevők folyamatos ellátása, az ütemes export és a világpiaci árviszonyok optimális kihasználása, valamint a megnövekedett költségeknek a késztermék árban való realizálása között egészséges összhang alakuljon ki. Mindez azért is fontos, mert a gyógyszeranyagok tőkés exportunk több mint ötven százalékát képezik.

Taktikai vásárlások

— Eredményesnek bizonyultak-e a vállalat taktikai vásárlásai?

— Az árhelyezethez való rugalmasabb alkalmazkodás nem volt eredménytelen. Nagyon sok termékből az évi termeléshez szükséges nyersanyagmennyiséget az év első két hónapjában megváltoztatlan, vagy alig változott áron szereztük be. Az eredmény az év első négy hónapjának mérlege alapján: amíg az exportár 4,5, addig az importé csak 3,1 százalékkal növekedett. Reméljük, s erre meglévő szerződéseink már alapot szolgáltatnak, hogy ez az arány az elkövetkező hónapokban tovább javul, s a felév végére eléri a 7,4-es arányt az

exportár javára. Bizunk ebben még akkor is, ha a kedvező cse-rearány alakulására negative hat olyan nem szintetikus termékeink világpiaci árának csökkenése, melyekből a világméretű kínálat a teljes keresletet meghaladja. Egyébként a kereslet-kínálat alakulása egyes esetekben oda vezethet, hogy a költségek növekedését a piac a végtermékek árában nem hajlandó elismerni. Ilyen esetben az iparvállalatokkal közösen kialakított koncepció alapján sor kerül a termelési program megváltoztatására, azaz, hogy a felszabaduló kapacitásokat más, gazdaságosan értékesíthető termékek előállítására használtsuk.

Az NSZK-ban: OPTIFARO

— Az említetteken kívül milyen fő törekvések határozzák meg a MEDIMPEX piaci tevékenységét?

— Vállalatunk a magyar gyógyszerek exportjának nem csupán értékét, hanem mennyiségét is növelni kívánja. Következésképpen nem az új piacok felkutatása a legfontosabb cél, hanem a meglévők bővítése, erősítése. E törekvésünknek köszönhetően, az elmúlt évben Algériában és Thaiföldön kétszer Etiópiában háromszor, Líbiában pedig négyszer annyi magyar gyógyszert vásároltak üzletfeleink, mint korábban. Franciaországban, ahol hosszú évek óta stagnál a magyar gyógyszervásárlás, még ebben a félévben LABAMED néven közös vállalat kezd meg működését az export fokozása érdekében. New Yorkban működő közös vállalatunk első évének mérlege pozitív: rövidesen öt újabb készítménnyel jelentkezhetünk az amerikai piacon, ami azért fontos, mert igen hosszadalmas és bonyolult eljárás elfogadtatni, engedélyeztetni egy-egy külföldi gyógyszer bevitelét az Egyesült Államokban.

— És tovább kívánjuk bővíteni az eredeti magyar gyógyszerek külföldi értékesítését is: a Halidor, a Mydocalm és a Trioxazin után most újabb készítménnyel, a Libexinnel jelentkeznünk rövidesen a világpiacra. Ezek fokozottabb elterjesztéséhez s a további kutatómunkához nyújt jelentős segítséget az NSZK-ban ez év áprilisában alapított közös vállalatunk, az OPTIFARO.

Prukner Pál

Közös Piac

A tizedik tag

Voltaképpen 18 éve, a görög-EKG társulási egyezmény megkötése óta várható volt, hogy a kapcsolat előbb-utóbb szorosabbá válik és Athén teljes jogú tagságot nyer a nyugat-európai integrációban. A közelmúltban formálisan megtörtént ez a lépés, a görög fővárosban Francois Poncet francia külügyminiszter — mint a miniszteri tanács soros elnöke — aláírta a csatlakozási okmányt. (Ténylegesen: okmányokat. Egy szót az EKG-hoz való csatlakozásról, míg a másik kettővel a görögök az Euratom és a Vas-és Acélközösség tagjai közé léptek.)

A „Kilencek” — „Tizekék” — bővítése a szükséges ratifikáció után, 1981. január 1-től válósul meg, azonban nem azonnal, hanem — figyelemmel a görög gazdaság problémáira — fokozatosan, átmeneti időszak során.

A görög ipar gondjai

Nézzük a csatlakozás ipari fejtegetését. A Közös Piacba irányuló görög exportról az 1961-ben kötött társulási megállapodás intézkedik. Az ipari kivitel eszerint már tíz éve vámtmentes és a piacra jutást mennyiségi kontingen-tek sem zavarják. Az EKG-ból származó feldolgozott termékekre viszont Athén jelenleg is átlagosan 15 százalékos vámot vehet ki. Ezt 1981-től kezdve és csak hat lépésben, öt év alatt csökkentik nullára.

A nem vámjellegű akadályok megszüntetésére Görögország — a csatlakozás életbelépésével kötelezettséget vállalt, azonban különleges igényeit Brüsszel bizonyos területeken honorálta. Így átmeneti időre — ugyancsak öt évre — tízenegy termékcsoport behozatalát továbbra is adminisztratív úton lehet korlátozni. Ugyancsak öt év alatt kell leépíteni az árucere-forgalom előtt álló akadályokat a szén- és acélkereskedelemben. Görögország itt természetesen csatlakozik a Közös Piac érvényes szabályozásaihoz, ideértve a minimálárrendszert is.

Görögország ipari köreinek egy részét érthetően izgatja, hogy az átmeneti időszak letelte után a közös piaci iparcikkek versenyét saját piacukon versenyképtelennek teszi őket. Különösen veszélyes helyzetben vannak a kis- és középvállalatok, melyek elmaradott technikával termelnek és pénzügyi lehetőségük jelentősebb fejlesztésre nincs.

Mezőgazdaság és munkaerő

A mezőgazdasági szektorban fordított a helyzet. Itt a közös piaci termelők félnek a teljes jogú görög tagság következményeitől. Az átmeneti időszak itt is öt

év, azonban a paradicsomra és őszibarackra — friss és feldolgozott formában egyaránt — hét évet irányoztak elő. (Minden bizonnyal a francia és olasz termelők érdekeit védendő került be az egyezménybe az a kitétel, mely 24 óra alatt védzáradék alkalmazását teszi lehetővé az importőröknek.)

Ugyancsak különleges elbánást élveznek a görög borok, a zöldség és gyümölcs. Itt ugyan az átmeneti időszakot nem terjesztették ki — tehát maradt az öt év — azonban a görög és a közös piaci árszintkülönbségek áthidalására kompenzációs adót vetnek ki a „rég” EKG-ba belépő árucikre.

A fogyasztók egyébként hasonló tapasztalatokat szereznek majd a csatlakozás után Görögországban is, mint korábban brit kolégáik. Elkerülhetetlen ugyanis, hogy az alacsony belső mezőgazdasági árak fokozatosan közösségi szintre emelkedjenek. Ez persze a termelőknek — a közös mezőgazdasági politika eredményeképpen — garantált magasabb felvásárlási árakat jelent. Kétséges azonban a haszonélvezők köré, hiszen várhatóan a mezőgazdaságban foglalkoztatott népesség aránya — akárcsak korábban az EKG-ban — a termelés koncentrációja következtében meredeken csökkenni fog.

Erzékeny területként kezelték a csatlakozási tárgyalások folyamán a Római Szerződésnek a szabad munkaerő-vándorlásra vonatkozó cikkelyét is. A nyugat-európai szakszervezetek tartottak attól, hogy görög vendégmunkások nagy számban fognak Nyugat-Európába áramlani és ezzel tovább súlyosbítják a meglévő foglalkoztatottsági gondokat. Az átmeneti időszak ennek következtében itt is kitolódik, a szabad munkavállalás jogával csak hét év után élhetnek a görög állampolgárok.

Pénzügyi intézkedések

A csatlakozás pénzügyi fejezete preferenciális elbánást biztosít Görögországnak. A szőlő és pamut termeléséhez nyújtott brüsszeli támogatás 1981-től jár, míg a közös költségvetéshez való görög hozzájárulás csak az öt-éves átmeneti periódus végén éri el a megállapított kvóta 100 százalékát. Ezzel 1981-ben Athén számára mintegy 80 millió elszámolási egység (körülbelül 90 millió dollár) értékű többlet jelentkezik. Megfelelő helyet kapott a tizedik tag a közösségi intézményekben is. Huszonnegy képviselőt választhat az Európa-parlamentbe, öt szavazattal rendelkezik a miniszteri tanácsban és egy tizennegyedik, görög nemzetiségű tag is kerül a bizottságba.

(Gonda-Szentgáli)

Tájékoztató a termés átvételéről

A Gabona Tröszt felkészült

A gabonafélék előzetes termébeesése idén szélsőséges határok között mozoghat. Van olyan tábla, ahol rekordtermést takaríthatnak be, másutt a sokéves átlag alatt marad a megtermelt gabona. Az iparnak tehát, a felvásárlásra való felkészülés során, az a legbiztosabb — tájékoztatott dr. Lénárt Lajos, a Gabona Tröszt vezérigazgatója — ha az eredeti tervnek megfelelően várja a termést.

A májusi, júniusi melegek gyors érésre készítették a gabonát. A betakarításra és a főlvasárlásra való főlkészülés a mezőgazdasági üzemekben és a Gabona Tröszt megyei vállalatainál egyaránt befejeződött. Lényeges népgazdasági érdek — emelte ki a vezérigazgató —, hogy a gazdaságok lehetőleg veszteségmentes betakarítás után adják át az iparnak termelői főlöslegüket. Segítsék a központi árualap képzését. A biztonságos készletgazdálkodás ezzel érhető el.

A lehetőségek szerinti kiegyensúlyozott ellátást a tröszt azaz augusztusban — a raktározás befejezése után — „föltérképezi” a készleteket. Így abba a megyébe

is diszponálhatnak jó minőségű kenyérgabonát, ahol gyöngébb az idei búza minősége.

A Gabona Tröszt műszaki-technikai feltételei az elmúlt évi színvonalhoz képest javultak, korszerű raktártelepek épültek. Az idén 280 ezer tonna gabona fogadására készülnek naponta — ez 30 ezerrel több a tavalyinál — 12 órás átlagos nyitvatartással. A 960 átvevőhely mintegy 500 helyen 1750 átvevővonallal működik. Az átvevőhelyek száma csökkent, de teljesítményük 10 százalékkal növekedett. Az ipar felkészült arra is, hogy szükség esetén tartalék átvevőhelyeket létesítsen.

Az idényben — 310 termelőszövetkezet és 40 állami gazdaság körzetében — már 30 helyen végeznek beltartalom szerinti búzaátvételt. E korszerűbb módszernek egyelőre nincs hatása az árakra, de jelentős lépés a majdani bevezetésre kerülő új eljárás alapos megismeréséhez. A sajtótájékoztatón dr. Lénárt Lajos és dr. Mészáros István, a MEM szervezési fősztályvezetője hangsúlyozták: a két fél — a termelő gazdaságok, illetve a Gabona Tröszt — jó együttműködése az idén is nagyon fontos.

V. A.

Ipari robotok

Tudósítónktól.

Ma kezdődik és június 28-án ér véget a Gépipari Tudományos Egyesület által rendezett II. iparirobot-kollokvium Szegegen. A téma: hogyan járulhat hozzá a humánusabb munkafeltételek és a korszerűbb gyártás kialakulásához, a termelékenység növeléséhez az ipari robot-technika. A mintegy nyolcvan külföldi és háromszáz hazai szakember jelenlétében összesen 52 előadás hangzik el az ipari robotokról, ezekről a vezérelhető, automatikusan dolgozó szerkezetekről.

Divatos lesz a Botond

Tolna megyei tudósítónktól.

A bonyhádi cipőgyárban készültek talán a legkevesebb divatos hazai férfilábbelik. A vásárlók igénye viszont csak úgy elégíthető ki, ha a tartósság korszerű fazonnal, jó minőségű anyagokkal párosul. Ezért lépett kapcsolatba a bonyhádi cipőgyár a nyugatnémet Apolló céggel, amelytől magas színvonalú gyártási eljárást vásárolt. Az idei év második felétől már kiváló felsőbőrrel és szintén bőr talp- és a sarokanyagból készített divatos cipőket.

A hosszú közszolgálatról, a tanácsmunka eredményeiről, nehézségeiről és gazdag tapasztalatairól meglehetősen sok szó esik mostanában a testületi üléseken, az állampolgárok körében, valamint a helyi népfőnökségek munkamegbeszélésein. Mai Fórumunk hasábjain ezzel foglalkozunk. Tanulságos beszélgetést adunk közre a Hazafias Népfőntről Országos Tanácsának titkárával és szót kap három — rendkívül gazdag közéleti tapasztalattal rendelkező — tanácsag. Szavaik, gondolataik, vallomásaik tovatűnt esztendőket idéznek fel, ám amit mondanak, az legalább ennyire fontos az eljövendő évek eredményesebb közéleti munkájához, a közkepviselet sikeresebb ellátásához.

Mérlegen a közszolgálat

Beszélgetés Szentistványi Gyulánéval,
a Hazafias Népfőntről Országos Tanácsának titkárával

Mint ismeretes, az 1973 áprilisában megválasztott tanácsagok megbízatását az 1976. évi VI. törvény 1980-ig meghosszabbította. Ez a tény, valamint az új választások közeledte sürgette, hogy a Hazafias Népfőntről mérlegre tegye a tanácsagok eddigi munkáját, jogait érvényesítését, kötelezettségei teljesítését, s mind-ebből levonja a jövőre vonatkozó következtetéseket.

A mérlegelés eddigi tapasztalatairól beszélgetünk Szentistványi Gyulánéval, a Hazafias Népfőntről Országos Tanácsának titkárával; főként arról, hogy mi járul a helyi népfőnökségek a következő hónapokban, az új választások előkészítésének időszakában.

— Elnökségünk a közelmúltban vitatta meg a tanácsok és a népfőnökségek együttműködését — mondotta —, s megállapította, hogy idestova három évtizedes kapcsolatuk éppen az utóbbi időben szélesedett ki, vált valóban kölcsönös, tartalmassá. Még közelebb kerültek a tanácsagok a lakossághoz, s egyúttal fejlődött a bizottságok mozgalmi munkája is, jelentősen hozzájárultak a tanácsmunka feladatainak teljesítéséhez, amire bizonyították a különféle, közösen szervezett fórumok, falugyűlések, társadalmi munkaakciók sikere. Az együttműködés erősítette az állampolgárok politikai egységét a cselekvésben; szélesítette a szocialista demokratizmust, fokozta a közéleti aktivitást. Minderről meggyőződhetünk az azok a beszélgetések, amelyekre bizottságaink tavaly óta folyamatosan hívják meg a fővárosi, a megyei, városi és községi tanácsagokat. Így szinte nyitott könyvként áll előttünk testületi munkájuk, kapcsolatuk választóikkal — vagyis mindaz, ami a tanácsmunka lényege. S e tapasztalatok egyúttal útmutatást jelentenek helyi bizottságainknak az e tisztségre alkalmas, arra érdemes személyek kiválasztásához is.

— Milyen elvek, szempontok érvényesüljenek a jelölésnél?

— Az egyik legalapvetőbb: a tanácsmunka már nem a közéleti tevékenység — egy időben sokat hangoztatott — alapiskolája. Ettől több kell! Ezért célszerű, ha olyanokat jelölnek, akik különféle munkai, illetve lakóhelyi társadalmi tisztségekben már nagy gyakorlatot, közéleti tapasztalatot és alkalmasságot szereztek.

— Egy közbevetett kérdés: nem fenyeget itt az úgynevezett tisztség-halmozás veszélye?

— De még mennyire! Éppen ezért kívánatos, hogy a megválasztandó tanácsagot ne terheljék túl egyéb megbízatásokkal, hogy napi munkáján kívül ideje, energiája javát testületi tevékenységére, választóival való kapcsolatának állandó bővítésére fordíthassa.

— Több tanácsag gondja, hogy tisztségét nem abban a körzetben látja el, amelyben él, tehát nem ismerik eléggé...

— Ennek több oka lehet. Vegyük most csak a legkézenfekvőbbet: hat év alatt rengeteg új lakás épült, egy részük lebontott városrészek helyén. Cseré-

lődtek a lakók, sok tanácsag is elköltözött. Az új választások előkészítésénél mindenesetre arra kell törekedni, hogy — a lehetőség szerint — olyanokat jelöljenek, akiket a választókerület lakói már jól ismernek, tehát közelebb van hozzájuk.

— A Társadalmi Szemle által rendezett, s hasábjainkon többször idézett kerekasztal-beszélgetésen helytelenítették az úgynevezett statisztikai szemléletet a tanácsagok kiválasztásánál, különösen, ha erre szinte az utolsó pillanatban kerül sor.

— Az arányok — az, hogy mennyi nő, hány fiatal, fizikai munkás stb. — kerüljön a testületbe, igen fontosak, de semmiképpen sem szabad őket mechanikusan alkalmazni. A legfőbb a már említett alkalmasság, rátermettség. Vagyis: minden rétegből a legjobbakra tart igényt a társadalom.

— Nem titok, hogy a tanácsagok egy része mintha elfáradt volna. Vajon a szokottnál hosszabbra nyúló ciklus miatt-e, avagy vannak ennek egyéb okai is?

— Egyéni beszélgetéseink során — hangozzák bármily hihetetlenül — igen sok tanácsag panaszkodik: megbízatásukat felelősen nem ismerik el társadalmi munkának, sőt, nem teszik lehetővé még a tanácsülésen való részvételét sem. Értésüléseink szerint különösen az alsóbb beosztású, közvetlen munkahelyi vezetők gáncoskodnak sűrűn, hátráltatják beosztottjaik tanácsmunkáját, sőt, nem teszik lehetővé még a tanácsülésen való részvételét sem. Értésüléseink szerint különösen az alsóbb beosztású, közvetlen munkahelyi vezetők gáncoskodnak sűrűn, hátráltatják beosztottjaik tanácsmunkáját, sőt, nem teszik lehetővé még a tanácsülésen való részvételét sem. Értésüléseink szerint különösen az alsóbb beosztású, közvetlen munkahelyi vezetők gáncoskodnak sűrűn, hátráltatják beosztottjaik tanácsmunkáját, sőt, nem teszik lehetővé még a tanácsülésen való részvételét sem.

— E konfliktusoktól függetlenül: nyújtottak-e a Hazafias Népfőntről helyi bizottságok kezdetől fogva kellő segítséget a testületi tagoknak, különösen a közéleti tevékenységben még kevésbé gyakorlott fizikai munkásoknak?

— Általában igen, de korántsem mindenütt. Számot adhatunk ugyan már különféle, részükre szervezett akadémiákról, tanácsmunka fórumokról, klubokról, amelyek mind közéleti tevékenységükhöz adnak segítséget, biztatást. Ennyi azonban — és ezt jól látjuk — nem elegendő. A megelévő formákat a jövőben még céltudatosabban kell alkalmaznunk, de úgy, hogy egyúttal még többet törődjünk a tanácsagok munkájának nehézségeivel, sőt, egyéni, személyes gondjaikkal is. És nem csupán a választási időszék közepe táján vagy annak vége felé, amit éppen mostanában tapasztalhatunk, hanem az első naptól kezdve, hiszen a tanácsagoknak — főként az újonnan megválasztottaknak — akkor van rá a legnagyobb szükségük. Bizottságaink egyébként már erőteljesen kutatják az üzemekben és a lakóterületeken: ki jöhet majd számításta a tanácsmunkájuk felírásánál, s hogy kinek a helyébe kell — esetleges alkalmatlansága miatt, vagy egyéb okból — mást ajánlani. De jó alkalom ez arra is, hogy felülvizsgálják saját eddigi munkájukat: eleget tettek-e minden feladatuknak, hogyan dolgozhatnak még eredményesebben a jövőben.

Az uránbányász kettős megbízatása

Kettős megbízatást lát el Barcsa Zsigmond uránbányász: a Baranya megyei Tanács tagja, s egyben pécsi városi tanácsag.

— Munkahelyemen, a Mecseki Uránbányászati Vállalat bakonyai, II-es üzemében azelőtt is jól ismertek arról, hogy érdekelnek az emberek ügyei, foglalkoztatnak a közéleti kérdések — mondja. — Talán ezért is esett rám a választás. Messziről — berettyószentmártoni, kilenc gyermekes szegényparaszt család fiaként — kerültem erre a vidékre, de hamar gyökeret eresztettem, itt alapítottam családot.

— Szívesen fogadta-e a tanácsmunkát?

— Megtisztelőnek éreztem, s kezdetől fogva igyekeztem megfelelni az állampolgárok bizalmának. Igaz, eleinte nehéz volt; akkor még vajúrt csapatvezetőként három műszakban dolgoztam. Két évig a megyei tanács ügyrendi bizottságának munkájában vettem részt, sok mindennel

megismerkedtem, s egyre tájékozottabb lettem; 1973-ban a megyei tanács végrehajtó bizottságának tagjává is megválasztottak.

— A többféle feladat nyilván több megterheléssel jár.

— Ez igaz, de a rájuk fordított idő megtérül munkám eredményeiben. Hogy mire gondolok? Például mint vb-tag, szélesebb összefüggésekben látok olyan kérdéseket, amelyeknek megoldásában mind megyei, mind városi tanácsagként dolgoznom kell. Természetes, hogy ez előnyös nekem. Továbbá: mivel a saját börtömön érzem, hogy milyen — a megye hatáskörébe tartozó — gondok foglalkoztatják a városi tanácsagokat, nagyobb súllyal vehetem fel azokat az illetékes testületi ülésen.

— Készítsünk mérleget a ciklusban végzett munkájáról.

— Kedvem szerinti feladatot kaptam a megyében: a közművelődési munkabizottság tagjaként elsősorban a termelő üzemek kulturális életét, dolozóik önképzését, továbbtanulását kísérem figyelemmel. Ennél nehezebb dolgom volt választókerületemben, a

jórészt munkások lakta Rácvárosban. Először a lakosság bizalmát kellett megnyernem, ugyanis nem ismertek eléggé. Végül is sikerült. Sokévi vitába tettem, de ma már kevesebb a panasza a közvilágításra, sokat haladt előre a közművesítés, amelyet még ebben a tervidőszakban a magyarországi szövetkezeti lakótelepre is kiterjesztenek. A lakosság régi kérése teljesült egyes fontosabb útvonalak rendezésével; az Abaliget uti felújítása például tízmillió forintba került. Megépült az észak-déli vízvezető csatorna is, 16 millió forintért. Mégsem annyi ez még, amennyit — választóim jogos panaszai, javaslatai alapján — szerettem volna. S bizony nem könnyű az embereknek megmagyarázni, hogy szerény anyagi lehetőségeink miatt erre vagy arra még jó ideig várni kell. Nem könnyű, de kötelességünk vállalni ezt is.

— Elkedvetlenedett ezért?

— Korántsem. Fárastó évek voltak, az bizonyos, de éppen a még megoldatlan feladatok serkentek, hogy — amennyiben továbbra is megbíznak bennem —, a posztomán maradjak.

A tanácsagok hívó szavára

Negyed százada községi tanácsag Menyhárt József, aki a Zsámbéki Mendence Termelőszövetkezet Zalka Máté aranykoszorus szocialista brigádjának tagja, s a szállítási részlegben dolgozik. A Veszprém megyei Szikátorról került ide 1949-ben. Az akkoriban indult mezőgazdasági akadémia vonzotta, amelyet sikerrel el is végzett; utána nyomban tagjai közé hívta a mai térszék elődje, az Új Élet. Letelepedett, megnősült, s néhány év múlva már tanácsagjainak jelölték és választották a környék lakói.

A föld szeretetére, amelyet magával hozott, s a szaktudásra, amelyet közben megszerzett, igencsak nagy szükség volt azokban az időkben egy olyan mezőgazdasági jellegű település tanácsmunkájában, mint Zsámbék. A termelőszövetkezeti mozgalom válságos időszaka zajlott — feloszlás, újjáalakulás... Menyhárt József akkoriban vb-tagként is dolgozott, s egy időre kikérte az apparátust, a mezőgazdasági ügyek felügyelőjének. A közös gazdaság megszilárdulása óta minden erejét választókerületére

és a község fejlesztésére fordítja.

— Nagyon messziről indultunk, a múlt számos mulasztását kellett pótolni — emlékezik vissza. — Annak, hogy annyi járda, szilárd burkolatú út épült, hogy nálunk — több környező községgel ellentétben — minden házba jut egészséges ivóvíz, s rövidesen a csatornázás gondolja is megoldódik, nagy része van a lakosság áldozatkészségének, kétkézi munkájának és ezen felül anyagi hozzájárulásának egyaránt. Vagyis, hallgattak a tanácsagok hívó szavára: ahhoz, hogy kapjanak valamit, először adniuk kell. Magam is ezzel járok, ha szükséges, házról házra. S nem hiába. Különösen a szomszéd Tök községgel történt közigazgatási egyesítés és a nagyközségi rang, vagyis 1970 óta gyorsult meg a fejlődés, s a mostani ciklusban már egyre inkább eredményekről beszélhetek a választóikról szólhatok beszámolómon.

— Hogyan vesz részt a testület munkájában?

— Szinte minden ülésen felváltva, vagy körzetem ügyében, vagy amikor a tanács — s ez gyakori eset — a mezőgazdasági termelés, szorosabban a térszék kérdéseit tűzi napirendre. Van megvitatható elg. Központunk

Pátyon, más tanács területén működik, ugyanakkor sok lakosunk a társadalmi Egyetértés tagja. Ennek következménye, hogy olykor egyes rendezvények azonos időpontra esnek, s ez nem szerencsés, kihát a testületi munkára is. A jobb összehangolásra igyekszem javaslatokat tenni.

— A tanácsmunka tisztújítás közeledtével milyen gondolatok foglalkoztatják, akár a saját személyét illetően is?

— Értem a kérdést... Nos, ha megbíznak bennem, én vállalom továbbra is. Annakra nem fáradtam ki, hogy abbahagyjam, noha a szövetkezeti helyi egységnek alapszervezeti partitikkára és — több kisebb társadalmi megbízatás mellett — munkásor is vagyok, gyakran kerülök tehát időzavarba. Annál inkább szétnézek a körzetemben, s a munkahelyemen: ki jöhet majd számításta, „frissítésnek”, mert ez bizony ráférne a testületre. A kiválasztáshoz mindenesetre egy szempontot tartok különösen fontosnak: ha csak lehet, az új jelöltek ne legyenek ilyen „mindenesek”, mint sokan a régiak közül: fordíthatóak majd teljes erejüket a tanácsmunkára. A két község sok gondja vár még megoldásra — lesz dolguk bőven.

A tekintélyről és a szavak súlyáról

Ebédidő az esztendőben. Meddig tart. Az egyik asztal mellett hallom: „Népfőntről... interpelláció... járdalap... hómok...” Ebből sejtethetem, hogy nem üzemi termelési kérdésekről, hanem egyéb közügyekről lehet szó. S ez be is bizonyosodik, mielőtt az éppen beszélő, két köpönyes asszonyhoz lépek. Schmidt Józsefné betanított gépmunkás tizenkét éve a városi tanács tagja.

— Mi, szentgyörgyemeziek, idebenn is összetartunk, van közös gondunk elég — mondja. — Peremkerületünk egyre jobban benépesül, arrafelé terjeszkedik a város. Több járda, sármentes út, bolt és egyéb kellene, de hát tudjuk, a tanács pénzéből nem futja egyszerre mindenre. Így hát gyakran kell türelmet, belátást kérnem...

— Nem megy ez a tekintély rovására a választók előtt?

— Már hogy menne?! A legtöbben fiatal korom óta ismernek, tudják, hogy amit lehet, azt kivereksem. Itt van például a patika ügye. Májig sincs az egész városrészből, még egy lépcsőpályáról is buszozni kell. Legutóbbi beszámolómon — a szom-

szék körzetek tanácsagjaival együtt — kértem a lakosságot: fogjunk össze, építsünk magunknak gyógyszertárat. Egyhangúlag vállalták, s már kezünkben is a tanácselnök ígérete: ha megszervezzük a társadalmi munkát, kapunk telket, tervet, anyagot.

— A szavának milyen súlya van a testületben?

— Ismét egy egészségügyi példa. Már évekket ezelőtt interpelláltam: kapjunk állandó gyermekorvost; sok-sok család kéri ezt, nem elegendő az esetenkénti ügyelet. Azóta többször rákérdeztem a tanácsülésen: mit várhatunk? Tavaly végre jött egy fiatal gyakorló orvos; igaz, lakása nincs, valami szálláson él. Ugyanakkor jó néhány szolgálati lakást foglalnak el olyanok, akik megbízatásukra alkalmatlannak bizonyultak, s már régen másutt dolgoznak. Ezért eredetileg azt javasoltam: a lakáshasználati jog addig tartson, amíg valaki kitarthat a posztján. De a testület másképpen határozott — én ezt nem szavaztam meg. Gondolom, a közéleti munkának olykor a sikertelenség is velejárója, de általában van súlya a szavainknak.

— Támogatják-e megbízatásának ellátásában a népfőntről területi szerveit?

— Több tanácsag társam tapasztalatát a magaméval kiegészítve: segítségük éppen akkor nagy ki, amikor pedig a legnagyobb szükség lenne rá, vagyis közvetlenül a választások után. Az utolsó három-négy évben kapcsolatunk jelentősen megjavult...

A tekintélyről és a szavak súlyáról

Különösen nálunk, Szentgyörgyemzőn, s ez jól jött a meghosszabbított választási ciklusban — szól közbe Hettyés Tibor lakatos, aki 1973-ban került a testületbe, a város talán leg-távolabbi részének, a bányai dűlőnek és a KISZ-lakótelepnek a tanácsagjaként. — Mint a környék tanácsmunka csoportjának vezetője, tagja vagyok a városi népfőnökségnek is. Ennél fogva ismerem a tanácsagok gondjait, és saját tapasztalatomból azt is, hogy néha bizony úgy érezzük: ütközöpontra vagyunk a választók jogos igényei és a tanács lehetőségei között. Sokan bele is fáradnak ebbe, kedvüket veszítik. Különösen időszerű tehát, hogy a népfőntről országosan is mérlegre tegye az eddig végzett tanácsmunkát. Ebből értékes tanulságok fogalmazhatók meg.

G. SZABÓ LÁSZLÓ
összeállítás

Török gazdaság

Zsákutca - vagy vészkijárat

A híres történelmi elnevezés — „Európa beteg embere” — ma is Törökország. Az ország külső fizetési pozíciója katasztrofális és belgazdasági problémáiból is nehezen találni kiutat. Az adósságállomány számítására különböző szisztemákat alkalmaznak, azonban egyik módszerrel sem „jön ki” 12 milliárd dollárnál kisebb összeg. A kereskedelmi mérleg hiánya 2 milliárd dollár, a munkanélküliség 20 százalékos. Ez az utóbbi érték azonban feltehetően a valóságban többszöröse a statisztika által nyilvántartottnak. Hiszen a felmérésekben a falusi rejtett alulfoglalkoztatottság értémszerűen nem szerepelhet. Az infláció 60 százalékos, a feldolgozóipar bázisát jelentő állami szektor pedig hosszú ideje deficit és alacsony termelékenységű. A külföldi adósságállomány növekedése tehát csak részben a kereskedelmi mérleg hiányának következménye: a felvett hitelek lényegében kedvezőtlen hatékonyaságú termelés életben tartását szolgálták.

Hitelezők konzorciuma

Az eladósodás problémáját a török kormány rövid távon újabb külföldi hitelek felvételével kívánja csökkenteni. A hitelezők csoportja kialakult és többé-kevésbé az is ismertté vált: mekkora összegekre számíthat Ankara a különböző forrásokból. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) 400 millió dollárt adna. Az OECD-be tömörült fejlett tőkés országok 1 milliárd dolláros kölcsönsomagot ajánlottak fel; a konzorcium fő szervezője a török piacon jelentős pozíciókkal rendelkező NSZK. Carter elnök a kongresszustól 450 millió dolláros segélyprogram jóváhagyását kérte Törökországnak, az összegnek azonban mintegy egyharmada csupán gazdasági célú, a maradék az amerikai fegyverekhez alkatrészek vásárlását szolgálja. Végül: a kormányok ilyen mértékű kötelezettségvállalása után remény van a magánbankok hitelnyújtási készségének javulására is, ettől pedig ugyancsak néhány százmillió dollárt remélnek Ankarában.

A menetrend végrehajtásával az a török kormány gondolja, hogy a jelentősebb hitelnyújtók a kölcsönszerződés megkötésével az IMF-et akarják megvárni. A nemzetközi szervezet pedig — mint gazdaságpolitika bevezetésétől teszi függővé. A török gazdaság gondjainak súlyosságával összhangban az IMF által szorgalmazott gazdaságpolitikai csomagterv fájdalmas intézkedéseket tartalmaz.

A nemzetközi valutaalap véleménye szerint a külkereskedelmi egyensúly javítása céljából célszerű a török líra jelentős, 50 százalékos leértékelése és a külföldi beruházások ösztönzése elsősorban az idegenforgalmi ágazatban. (Az ország turizmusból származó bevételei mindössze 200 millió dollár körül ingadoznak.) Az importszámla csökkentése céljából szükséges a luxusjellegűnek minősített termékek behozatalának megszüntetése. Rendszerezni kívánja az IMF az állami vállalatok helyzetét is. Kétfajta kiutat látnak szakértői a jelenlegi helyzetből. Egyrészt a vállalatok deficitjét mérsékelni lehet, ha az általuk gyártott termékek árát felemelik. Más kérdés persze, hogyan hatna egy ilyen intézkedés az árszínvonalra. A technokrata szakértők másik elgondolása még radikálisabb: a nyereségesse nem tehető állami vállalatokat szanálják. Vagyis: ha másképpen nem megy, szüntessék meg.

Az IMF által ajánlott recept persze, nem nyerte meg a közvélemény és a gazdasági vezetés tetszését.

Az első lépések

Az érzelmi töltésektől sem mentes vita közepette viszont a kormányzat olyan gyakorlati lépéseket tett, amelyek — ha nem is a kívánt eréllyel — de a valutaalap által javasolt irányba tett lépésekként voltak értelmezhetőek. Április közepén 6 százalékkal leértékelték a török lírát, kedvezményes árfolyamot biztosítottak a turistáknak és ugyanilyen preferencia ösztönzi a Nyugat-Európában dolgozó vendégmunkások hazautazásait is. Egyidejűleg erőteljesen emelték a kamatlábat, a korábbiaknál több, mint másfélszeresére. Az új intézkedés célja, hogy ösztönözze a megtakarításokat és ezzel csökkentsék a belföldi keresletet; drágítsa a beruházási hiteleket és ezúton lassítsa a gazdasági növekedést. (Bár az IMF azon kívánságának, hogy átmenetileg stagnálhassák a gazdaságot, a török kormány nem kíván eleget tenni, hivatkozva egy ilyen lépés társadalmi következményeire).

G. Gy. — Sz. P.

További forgalomnövekedés

Szovjet kiállítók tájékoztatója

— Elégedettek vagyunk a Budapesti Nemzetközi Vásáron elért eredményeinkkel — közölte szerdai sajtótájékoztatóján Fjodor Torgasov, a szovjet kiállítás kereskedelmi igazgatója. A magyar-szovjet kereskedelmi forgalom növekedéséről szólva megállapította, hogy 1970-ben még nem érte el a másfél milliárd rubelt az árucsere értéke, ebben az évben viszont valószínűleg meghaladja az ötmilliárd rubelt.

A BNV-n a szovjet külkereskedelmi egyesülések szerdái összesen 80 millió rubel forgalomról írtak alá szerződést, az aláírt megállapodások értéke meghaladja a tavalyi BNV szerződéseinek értékét.

Az újságírók kérdéseire válaszolva Fjodor Torgasov néhány kiemelkedő szerződésről számolt be. A MOGÚRT Külkereskedelmi Vállalat — mint azt megírtuk —, 26 millió rubel értékű megállapodást kötött a szovjet Avtoexport külkereskedelmi egyesüléssel. Ennek alapján a MOGÚRT a korábban Szovjetunióba szállított, mintegy 50 ezer Ikarus-autóbusz karbantartásához további, csaknem 13 millió rubelnyi pótalkatrészt szállít. A szovjet fél, a már egyeztetett terveket felül 7300 személyautót szállít Magyarországra. A több-

letautók legnagyobb része — mintegy 4 ezer —, LADA típusú, ezen felül 2300 Moszkvics és ezer Zaporozsec érkezik. Fontos tétel szovjet szállításokban a behozott járművek számára megfelelően növelt pótalkatrészt.

A magyar Elektromodul az Elorg szovjet egyesüléssel kötött szerződést. Eszerint különféle elektronikus alkatrészekből 3 millió rubel értékben exportálnak, a szovjet partnervállalat pedig 5 millió rubel értékben szállít. A Budavox és az Elektrotechnika 12 millió rubeles forgalomnövelésben állapodott meg. Ezen belül a Telefongyár és az Orion legújabb típusú távadatfeldolgozó berendezéseit exportálja a Szovjetunióba.

A Gépipari Szövetkezetek Budapesti Szövetségének tagszövetségei összesen mintegy 750 millió forint értékű üzletet kötöttek az idei tavaszi BNV-n.

B. N.

★ A BNV-t felkereste Tibor Kurtha csehszlovák kohó- és nehézgépipari államtitkár, Vaclav Hanus általános gépipari miniszterhelyettes, Pjotr Sz. Plesakov szovjet rádióipari miniszter és A. I. Szorokin szovjet kőolajipari miniszterhelyettes.

A gulyásparti nem elég

Valutabeváltás gondokkal — Az üzér mindig az utcán van

Ami kötelező, az gyakran „nem szeretem” dologgá válik. Ugyanaz, ha semmi nem szorít rá, magától értetődő tennivalókká lesz... Korántsem ez a lélektani motiváció, hanem nagyon is világos gazdasági szándék vezette szakembereinket arra, hogy 1978. január elsejével megszüntessék a kötelező valutabeváltás rendszerét. Intézkedésük egybeesett a magyar-osztrák vízumkényyszer eltörlésével és egy soha nem tapasztalt idegenforgalmi csúcsal. Önmagában azonban a kötelező valutabeváltás megszüntetésétől hiába várnánk a bevételek, örvendetes emelkedését. Mert igaz, hogy senki nem kötelezi a külföldit pénze átváltására, de laknia, ennie, vásárolnia kell — ezt pedig többnyire forint birtokában teheti.

Többször írtunk már róla, hogy mennyivel nőtt a nyugati országokban a határátkelőhelyek, a szállodai ágyak száma, miként fejlődtek a szolgáltatások és az áruellátás. Ezúttal azt vizsgáltuk, mit teszünk azért — a forint árfolyamának „kiigazítása” után —, hogy az eddignél több konvertibilis valutát hagyjon nálunk a turista. Ehhez ugyanis nem elég a gulyásparti vagy a lovas túra.

A határon lehet

Kollégáimmal Budapestről autóval indultunk Vas és Győr-Sopron megye városáiba, hogy turistát „játsszunk”. Tudtuk, hogy a határátkelőhelyeken mindenütt lehet beváltani valutát, néhol még mozgó pénzváltók is működnek — de nem biztos, hogy a csúcsforgalomban a külföldinek van kedve, türelme a valutát is a határon „intézni”. Az is gyakori, hogy a Balatonról vagy Budapestről visszafelé jövet vásárolni akar, vagy ebédelni — esetleg két nappal, meghosszabbítani a kirándulását.

Szombathelyen a Berzsényi téren parkoltunk. Szemben egy alacsonyabb házsoron nagy betűk hirdetik: *tourist information*. Közelebb megyünk: nyitva minden csütörtökön 5-6-ig. A tábla azonban félreinformál: nem utazási vagy idegenforgalmi hivatalt takar, hanem idegen nyelvű olvasószolgálatot. A mellette levő ajtón belépünk — ez koncertiroda — és érdeklődünk, hol van erefelé pénzt is váltó utazási iroda. Elmagyarázzák. Hogy odataláljunk, térképet keresünk, de nincs — sem utcai árusnál, sem könyvesboltban, sem trafikban, sem áruházban, sem antikváriumban. A Pannónia étteremben ebéd után megkérdezzük a pincértől, hol lehet valutát beváltani. Sorolja: a szállodában, az OTP-ben déli egy óráig, meg itt szemben, a Cooptourist irodájában. Térképpel ez utóbbi helyen

sem tudnak szolgálni, de hétköznap ötig, szombaton egyig beváltják a valutát. A Savaria Touristnál hasonló felvilágosítást kapunk, azzal a különbséggel, hogy itt hétköznap fél ötkor lehúzzák a rolót. És ha valaki hat óra után érkezik a városba? Irány az OTP. Nagy, szürke, emeletes ház, tetején a magyarok által jól ismert három betű. Nyíl, netán felirat vagy neon

sehol sem hirdeti: exchange, Geldwechsel. Rontan a városképet? Talán a bejárati ajtónál többet tudunk meg. Mi igen, mert értjük, hogy mit jelent a valutabeváltás szó, de a német, osztrák vagy francia turista nem biztos. Az OTP hétfőn 16 óra 45 perctől, kedden, szerdán és csütörtökön délután háromig, pénteken déli kettőtől, szombaton 11 óráig van nyitva. (Tehát ahogy közeledik a hét vége, és az átruccanó osztrákok száma növekszik, mind korábban zárnak?) De lám, mégis igaza van a felhasználóknak: a táblán azt is silabizálom: valutaváltás déli egy óráig. Ezt nem hiszem el, bemegyünk. Kiderül, magyaroknak eddig adnak el valutát, ha külföldi akar beváltani, akár háromkor is szívesen fogadják. De miért nem tudják ezt velük? Legtovább — üzembizáriság — a Borostyánkő Áruházban váltanak be valutát. Erdemes volna ezt is feltüntetni — például a térképen (ha lenne), vagy felvilágosítani róla már a határon a turistát.

Zárva...

Természetesen a szállodákban — a Claudiuban, az Isisben vagy a Savariában — késő este is adnak schillingért forintot, csak hogy — az érvényes jogszabály szerint — három százalékkal kevesebbet, mint másutt, ennyit levonnak kezelési költség címén. Nagyobb összeg esetén a három százalékos szép summát tesz ki. És nemcsak mi számolgatjuk a pénzt külföldön — ezt teszik a hozzánk érkezők is. Bár a legtöbb turista autóval jön, elmentünk a szombathelyi pályá-

udvarra is. Kiderült, hogy itt nincs valutabeváltás.

Köszeg szép, árnys főterén egy hangulatos épületben működik a helyi idegenforgalmi hivatal. Mosolygós fiatalasszony közli: a határon, náluk és az OTP-ben beváltanak. Az iroda fél ötig (valamint vasárnap délelőtt), az OTP fél négyig van nyitva. Arról nem tud, hogy a kötelező valutabeváltás megszüntetése óta növekedett volna a beváltóhelyek száma. Hogy az egész városban a felsoroltakon kívül másutt nem lehet beváltani a valutát — fél őt után pedig sehol —, abban kételkedem, hiszen Köszegen is vannak szállodák —, de ha külföldi volnék, bizást hinnék neki.

Sopronban kedvezőbb a kép. Egymással szemben az IBUSZ, az OTP, a bank, az idegenforgalmi hivatalok, szállodák. Itt már feltűnőek az exchange-táblák is. A nyitva tartási idők azonban áttekinthetetlenek, mind-egyik cég más időpontban zár — ami hasznos lehetne, ha legalább egyikük nyitva lenne késő estig. Mindennap változik a munkaidő tartama is. Annak viszont örülünk, hogy a korszerű pályaudvaron (ellentétben a szombathelyivel) az egész tájékon, legtovább reggel 7-től este fél 11-ig váltanak valutát!

Győrbe a nagy péntek délutáni csúcsforgalomban érkezünk, több a külföldi rendszámú autó, mint a magyar. Az IBUSZ-nál és az OTP-nél háromnegyed ötkor már a „Zárva!” tábla fogad. Biztos, hogy másutt még be lehet váltani a pénzt — de a belvárosi forgatagban ezt semmi nem jelzi. A térkép itt is hiányzik. Marad a szálloda — erről már beszéltünk.

Akik készségesek

Feltehető, hogy ha ellátogatunk a környék idegenforgalmi gazdáihoz, kiderült volna, hogy sokat tettek a turisták fogadásáért. Csakhogy a külföldiek sem keresik fel őket, így hát mi sem tettük. Még így is előnyünk volt, hiszen magyarul érdeklődünk és jobban ismerjük a városokat, mint az idegenek. Akik — hasonló tapasztalatokat keresve — először csak csodálkoznak, másodsorban pedig elfogadják a megszokott pénzváltók, valutautérek készséges és folyamatos szolgáltatását.

Barangolásunk közben többször eszembe jutott, hogy amikor a klasszikus idegenforgalmáról híres országban jártam, minden városban léptem-nyomon szemembe ötlöttek a neonok, nagybetyűs feliratok, az exchange, Geldwechsel táblák, melyek egy része éjjel-nappali nyitva tartást hirdetett. Nem szervezhető ez meg nálunk is?

Elek Lenke

Munkavédelmi tanácskozások

A munkavédelmi helyzetről és feladatokról tartottak tanácskozást szerdán Székesfehérváron és Szombathelyen.

A Fejér megyei tanácskozáson felhívták a figyelmet, hogy a nyári betakarítási munkacsúcs idején szigorítani kell a munkavédelmi ellenőrzéseket, s különös gondot kell fordítani a fiatalok, a betakarításban segédkező iskolai tanulók szakszerű irányítására.

A szakszervezetek Vas megyei tanácsa Szombathelyen tartott ülésén megállapították, hogy az utóbbi időben a megnövekedett gazdasági, termelési feladatok mellett sok helyen ismét kezd háttérbe szorulni a munkavédelem. A vezetőik nem ritkán a munkaerőhiányra hivatkozva megalkusznak, nem követelik meg a műszaki intézkedések, a munkavédelmi szabályok szigorú betartását.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Vietnami-kambodzai megállapodás

Vietnam és Kambodzsa közlekedési és szállítási együttműködési megállapodásokat írt alá. Az egyik megállapodás szerint Vietnam vállalja a Kambodzsa irányuló szállítások lebonyolítását, a másik egyezmény alapján pedig szakértőkkel, anyagokkal segíti a kambodzsi közlekedési és szállítási hálózat helyreállítását.

Növekszik a Szezi-csatorna bevétele

A Szezi-csatorna napi bevételei az év első öt hónapjában 40 százalékkal emelkedtek és az ez évi bevétel elérheti a 40 millió dollárt. A csatorna mélyítésének és szélesítésének munkálatai 70 százalékban befejeződtek, és júniustól kezdődően a csatornán már a nagyobb távú hajók is átkelhetnek.

Kényszertakarékossági intézkedések az USA-ban

Carter amerikai elnök keddi sajtóértekezletén felhívta a kölajtermelő országokat, hogy ne emeljék az olajárakat az inflációt meghaladó mértékben, mert ezzel tulajdonképpen végső soron érdekeik ellen cselekszenek. Az amerikai elnök egyébként benzinadagolási kényszertakarékossági intézkedések meghozatalára hatalmazta fel az egyes államok kormányzóit.

Megnyílt a szörmeaukción Lipcsében

A hagyományos nemzetközi szörmeaukción megkezdte munkáját Lipcsében. Az aukció kínálata ezúttal 280 ezer darab különböző szörme. A mostani árverésen részt vesz a Szajuz-Pusnyina elnevezésű szovjet szörmekereskedelmi külkereskedelmi vállalat is.

Simon Pál a Magyar Hírlapnál

Dr. Simon Pál nehézipari miniszter tegnap látogatást tett a Magyar Hírlap szerkesztőségében. A lap vezető munkatársaival beszélgetést folytatott a tárca irányítása alá tartozó vállalatok és intézmények főbb feladatairól.

Elázott kábelek

A hét végére befejezik a munkát

Az újjalotai lakótelepen kábelrongálás miatt elnémult, mintegy három ezer telefonálomást várhatóan a hét végére rendbe hozzák. A hiba okozói a Fővárosi Csatornázási Művek dolgozói nemcsak összetörték a műanyag csöveket, megsértették a kábeleket, hanem minden értesítés nélkül betemették a munkagödöröt, amit a tömörítés érdekében még vízzel is elárasztottak, így a kábeltartó csövek megteltek iszappal, s a megsérült kábelek be is áztak. Először tehát az alapépítményt kell rendbe hozni, a csöveket megtisztítani, pótolni, s csak azután jutnak hozzá a 95 méter hosszú, hibás kábelszakasz cserejéhez. A helyreállításig a posta kéri az előfizetők türelmét.

Nem ételmérgezés okozta a megbetegedést

A KÖJÁL megállapítása szerint nem ételmérgezés okozta az elmúlt pénteken a pécsi gyárvárosi általános iskola tanulóinak rosszullétét.

Laboratóriumi vizsgálatok és az analízis alapján egyértelműen megállapították, hogy a negyvenhat kóros tanuló rosszullétét nem ételmérgezés okozta. Ezek után feltételhető, hogy a gyermekek a nagy hőségben hosszabb ideig a napon tartózkodtak. Szerencsére egészségük gyorsan helyreállt, egy-két napnál tovább senki nem szorult kórházi ápolásra.

Ügetőverseny-eredmények

- Egyenlítő (3) — Barátság (11) — Energia (6) — 73, 26, 17, 15. — Befutó: 577, 498. — Hármás befutó: 4258.
- Fővény (6) — Filozófus (11) — Filmvilág (7) — 31, 13, 13, 29. — Befutó: 28, 79.
- Edző (1) — Csoda (9) — Sirok (2) — 36, 23, 13, 32. — Befutó: 122, 476. — Hármás befutó: 1722.
- Dutyi (10) — Déli (7) — Dahomey (9) — 54, 17, 15, 13. — Befutó: 80, 51.
- Csinos (11) — Zsibogó (6) — Zsarnok (2) — 25, 15, 16, 19. — Befutó: 62, 56. — Hármás befutó: 410.
- Cremona (2) — Célzat (3) — Bohém (8) — 14, 11, 13, 18. — Befutó: 39, 51.
- Eper (8) — Camilla (9) — Doktor (7) — 39, 21, 14, 33. — Befutó: 67, 341.
- Euklipsis (9) — Elszálló (4) — Dzsúdó (7) — 16, 11, 22, 14. — Befutó: 67, 28.

Forgalomterelés

A Fővárosi Vízművek értesíti a gépjárművezetőket, hogy egy vízcső-szerelvény hibájának javítása, illetve a burkolat helyreállítása miatt az V. kerületi Belgrád rakparton, a Havas utca és az Irányi utca között az utat két sávján a forgalom május 31-én reggel 6 óráig szűnhet. A járművek a Szabadsághídtól az Erzsébet-híd irányába a villamosvágányokon közlekedhetnek. Kéri, hogy az érintett szakaszon megkülönböztetett figyelemmel haladjanak, illetve — ha lehet — ezt az útvonalat kerüljék el.

Meleg, nyári idő

Várható időjárás ma estig: keves nappali gomolyfelhő-képződés, eső, zivatar továbbra sem valószínű. A változó irányú szél napközben kissé megélénkül. A hőmérséklet holnap kora délután 27—31 fok között lesz.

Kijevben, Lvovban

Szamuely Tibor- emléktúra

A Tanácsköztársaság 60. évfordulója tiszteletére az MHSZ és a DOSZAAF szervezete által rendezett Szamuely Tibor repülő és modellező emléktúra részvevői május 26-tól 30-ig a Szovjetunió területén, Kijevben és Lvovban gazdag programot bonyolítottak le. Találkoztak A. I. Pokrskinn repülő marsallal, a Szovjetunió háromszoros hőseivel, a szovjet DOSZAAF központi bizottságának elnökével.

LEONYID BREZSNYEV SZÜZFÖLD című emlékiratának osztrák kiadását — Mihail Jefremovnak, a Szovjetunió bécsi nagykövetének, valamint a bel- és a külföldi sajtó képviselőinek jelenlétében — tegnap a bécsi Globus kiadó igazgatója mutatta be. A szovjet nagykövet beszédében utalt arra, hogy a közeljövőben Bécsben kerül sor a szovjet államfő és az amerikai elnök csúcstalálkozójára.

LEONYID LECNOV szovjet író, az Orosz erdő és más, ismert regények szerzőjét szerdán Moszkvában, 80. születésnapja alkalmából Lenin-renddel tüntették ki. A szovjet kormány a magas kitüntést a szovjet irodalom fejlődését szolgáló tevékenységéért adományozta az ismert írónak.

VÍZKORLÁTOZÁS. Kaposvár tanácsának elnöke vízfelhasználási korlátozást rendelt el: szardától tilos az ivóvízhálózatból locsolni a kerteket, ontózni a járdákat, udvarokat, mosni a gépkocsikat. A korlátozást a tartós szárazság indokolja.

HAJÓSZERENCSETLENSÉG. A doveri partí órség jelentése szerint hétfőn egy 299 tonnás nyugatnémet teherhajó a sűrű ködben összedűlt két egy, a csatornán átkelő 5635 tonnás belga komphajóval. Az ütközés következtében a nyugatnémet hajó elsüllyedt. A kilenc főnyi legénység, amelynek tagjai csak könnyebb sérüléseket szenvedtek, a komphajó mentőcsónakjai kimentették a vízből.

BEÉRET AZ EPER a szentendrei járásban, s a vidék fogyasztási szövetkezetei megkezdtek a felvásárlást. Pomázról, Dunabogdányból és Nagykőrösről már megkezdődött a korai cseresznye szállítása is. A Pest megyei MESZÓV arra számít — ha az időjárás nem szól közbe —, hogy eperből mintegy 40—50 vagonnal, cseresznyéből 25—30 vagonnal vásárol fel.

NESSIE NYOMÁBAN. Az üdülési szezon kezdetére ismét Skócia fő attrakciójává lép elő „Nessie”, a Loch Ness-i tó allitológus vízi szörnyetege. A bostoni Alkalmazott Tudományok Akadémiája szakértő csoportot küldött Skóciába, hogy viz alatti szondákkal, ultrahangos készülékekkel és tévemonitorokkal kutasson a tóban Nessie után. A csoportot vezeti dr. Robert Rines szerint ilyen bonyolult technikával még soha sem nyomoztak a világhírű szörny után.

NEM GYÜRÖDIK, formatartó, egyenletes szövésű a Pápai Textilgyárral kifejlesztett új pupin-család. A jó minőségű, tankán szőtt újdonságok nagyüzemi gyártását megkezdtek, és az elmúlt évi sikeres bemutatkozás után az idén már másfél millió négyzetméter szállítanak belőle a hazai és a külföldi vásárlóknak.

DIÁKKONGRESSZUS. Ötezer brazil egyetemi hallgató gyűlt össze San Salvador városában a tizenöt évi szünet után újabb megrendezett brazil diákkongresszusra. A kongresszus fő célja, hogy újjászervezzék a hatóságok által korábban betiltott országos diákszövetséget.

GYORSABBAN ÉS OLCSÓBBAN épülnek Pest megye új szövetkezeti boltjai. Ez elsősorban annak tulajdonítható, hogy fejlesztették az áfész-ek építő-részeit, amelyek az elmúlt esztendőben már 85 millió forint értékű munkát végeztek.

HARMADIK NAPJA FOLYTATJA EHSÉGSZTRÁJKJÁT száz chilei egyházi személy, tiltakozásul a teológiai akadémia néhány hallgatójával szemben hozott intézkedések miatt. A teológusok a május elséi lezárótanácsok ellen tiltakoztak, és ezért kizárták őket az egyeterről.

Május 26-án Kiss Lajos vezérőrnagy, az MHSZ főtitkára ünnepélyesen átadta a Szovjet és magyar kapcsolatok a Tanácsköztársaság idején című kiállítását, majd közös koszorúzásra és baráti találkozóra került sor.

Május 27-én a kijevi Csajka repülőterén rendezett emléktúrára az MHSZ főtitkára a kijevi pártbizottságnak, illetve a DOSZAAF központi bizottságának

átadta a Szamuely Tibor szállító Brandenburg típusú repülőgép modelljét. Ezután nagyszabású szovjet—magyar közös honvédelmi sportnapra és légi parádéra került sor. Szerdán a túra résztvevői a program magyarországi szakaszának első állomáshelyére, Nyiregyházara érkeztek. A szovjet delegációt A. P. Szilin altábornagy, a Szovjetunió kétszeres hőse vezeti.

HANOIBA ÉRKEZETT tegnap a Magyar Nők Országos Tanácsának küldöttsége. A háromtagú delegációt Szurovecz Béláné, a MNOT ügyvezető elnökségének tagja vezeti.

BÉKÉS ATOM A SZOCIALIZMUS ORSZÁGAIBAN címmel nemzetközi kiállítás nyílik ma Moszkvában, a szovjet népgazdaság eredményeit bemutató állandó kiállítás atomenergia-pavilonjában. A nemzetközi tárlaton június 5-én magyar nemzeti napot tartanak.

NEHEZ NAPOKAT ELT ÁT Baranovicsi belorusz város: hat napot át küzdöttek a szovjet hadsereg tüzérségeinek egy csoportja azért, hogy ártalmatlanná tegyen egy véletlenül felfedezett, második világháború idejéből visszamaradt löszraktárt. A löszerre egy épület alapozása során bukkantak. Egyedül tüzérségi lövedékekből csaknem ezret ástak ki, és összesen több mint öven tonna trotil volt a raktárban. A nagy mennyiségű löszet, robbanóanyag hatástalanítását Ny. Aladjev őrnagy vezetésével végezték el a tüzérségek.

ELISZAVETA BAGRJANA neves bolgár költőnő verseiből és műfordításából tartottak nagy sikerű költői estet kedden a Szófiai Magyar Intézet szalonjában. Petőfi, Ady és más klasszikus magyar költők verseinek fordításával Bagrijana jelentősen elősegítette a magyar irodalom népszerűsítését Bulgáriában.

A TÖRZSVENDÉG HAGYATEKA. Egy nyugdíjas állami alkalmazott végrendeletében nyolcvanezer dollárt hagyott egy felkapott New York-i étterem tulajdonosaira és alkalmazottaira, mert — hírek szerint — elégedett volt a kiszolgálással. 1967-ben ő volt az első vendég, és azóta is naponta fölkereste az éttermet.

NEGYVENKÉT ÉVRE ELEGENDŐK a világ földgázartalékai — állapította meg a földgázipari nemzetközi szövetség elnöke a Torontóban megnyílt nemzetközi földgáztervezet alkalmából. A világ általános energiaszükséglete azonban arra figyelmeztet, hogy új technológia alkalmazásával mérsékeljük a jelenleg 15 százalékot is elérő földgáztermelési veszteséget.

MARY PICKFORD, a húszas évek amerikai némafilmjeinek nagy csillaga, kedden, 86 éves korában, Hollywoodban, agyvérzés következtében meghalt. Az amerikai filmvilág egyik legismertebb személyisége részt vett az amerikai filmakadémia megalapításában. Később férjével, idősebb Douglas Fairbanksszal, Chaplinnal és D. W. Griffith-vel együtt hozta létre a United Artists revüfilmvállalatot. Készen kapott Oscar-díjat.

Tisztázták a félreértéseket

Érvényesek a magánturisták benzin-couponjai Bulgáriában

A benzin árának emelése Bulgáriában, az árváltozást követő első napokban, egyes esetekben félreértésre adott alkalmat — közölték a bolgár autókлуб illetékesei, a szófiai magyar nagykövetség konzuli hivatalával.

Az ármódosulásról szóló minisztertanácsi rendelet egyik cikkelye ugyanis kimondja, hogy a szervezett turisták továbbra is a régi áron kapnak üzemanyagot, a nem szervezett turistákra azonban az új árak vonatkoznak. A rendelet alapján készült szolgáló utasítás megállapítja ugyan, hogy a külföldön vásárolt benzin-couponok magánturisták esetében is érvényesek, de ezt a körül-

ményt az elmúlt héten több benzinutas figyelmen kívül hagyta, s így magyar, és más külföldi turistákkal is előfordult, hogy nem tudták beváltani couponjaikat. Az esetekből okulva, a bolgár autókclub vezetősége ismétlen utasította a benzinutasokat, hogy a külföldön vásárolt benzinutasokat minden esetben fogadják el.

Az új rendelet helyes értelmezése körül a jövőben remélhetőleg nem lesznek problémák, de az esetleges vitás esetekben a jövőben is készségesen állnak a magyar autós turisták rendelkezésére. A bolgár autókclub telefonszáma Szófiában: 87—88—01.

Végső búcsú Vajta László akadémikusról

Allami és gazdasági életünk vezető személyiségei, a Magyar Tudományos Akadémia képviselői, tudóstársak, tanítványok, tisztelők, valamint családja tagjai vettek végső búcsút tegnap a Farkasréti temetőben Vajta László Kossuth-díjas akadémikustól.

A ravatalnál az Akadémia nevében Beck Mihály, a kémiai tudományok osztályának elnöke mondott búcsúbeszédet. Az egykori munkatársak képviselőitében Péceli Béla, az Országos Köolaj- és Gázipari Tröszt főigazgatója mondott búcsúbeszédet; a tanítványok nevében pedig Tátrai Ferenc, a Budapesti Műszaki Egyetem kémiai-technológiai tanárszékének tanársegédje emlékezett meg az eltávozottról.

HALÁLOZÁS

GALAMBOS BELÁNÉ, a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetettje, aki 1927 óta volt tagja a pártnak, 82 éves korában elhunyt. Temetése június 5-én, kedden délután 3 órakor lesz a Rákosszentimrei temetőben — közli az MSZMP XI. kerületi bizottsága.

Okiratscere

Házi Vencel külügyminiszter-helyettes és Delfin R. Garcia, a Fülöp-szigeteki Köztársaság hazánkban akkreditált nagykövete szerdán kicserélte a két ország között 1976. október 16-án aláírt kereskedelmi megállapodás megerősítő okiratait. Az eseményen ott volt Udvardi Sándor külkereskedelmi miniszter-helyettes, valamint a Külügyminisztérium és a Külkereskedelmi Minisztérium több vezető munkatársa.

Balatoni partvédelem

A Balatoni Intéző Bizottság környezetvédelmi szakkbizottsága felfigyelt rá, hogy a Balaton északkeleti partvidékén az építkezésekkel járó földmunkák növelik a földcsuszamlás veszélyét. E területen — Balatonakarattya és Balatonkenese között — már több alkalommal (1908-ban, 1917-ben, 1937-ben, 1946-ban és 1974-ben) történt nagyobb földcsuszamlás. Ezek miatt két alkalommal még a kőzutat és a vasutat

is át kellett telepíteni. Mindez azt bizonyítja, hogy a Balaton-akarattya-tól Füzögig terjedő szakaszon magas partja fokozott védelmet és nyugalmi állapotot követel.

A Balatoni Intéző Bizottság környezetvédelmi szakkbizottságában tevékenykedő geológusok — a közelmúltban megtartott vizsgálatok alapján — sürgős intézkedéseket javasoltak a fenyegető veszély elhárítására.

(X) Intenzív nyelvtanfolyamok indultak a Csepeli Munkásotthonban (Budapest XXI., Arpád út 1.) angol, német és orosz nyelvekből június 18-án, reggel 7, illetve délután 4 órakor. Az ötéves, napi 6 órás tanfolyamok díja 1400 forint. Beiratkozás június 6-án, 7-én és 8-án délután 3 órától este 6 óráig. Telefon: 335-740.

A genfi csúcs után

Újabb 35 százalékos

A kőolajexportáló országok szervezetének genfi miniszteri konferenciája után ismét jelentősen emelkedni fog az olaj ára. 1978. decemberével összehasonlítva: a szaúd-arábiai, úgynevezett könnyű olaj, mintegy 41 százalékkal drágul, míg az egyéb kőolajolajfajták — ha most egy átlagos, 22 dolláros barrelenkénti árat veszünk alapul — mintegy 70 százalékkal kerülnek majd többre.

Egy napári évben ilyen mértékű olajáremelés nyilvánvalóan jelentősen kihat az egész világgazdaság fejlődésére, a nemzetközi gazdasági kapcsolatok alakulására. Mint ismeretes, tavaly decemberben a kőolajexportálók úgy döntöttek, hogy negyedévenként fogják kilgázítani a nyersolaj árát úgy, hogy éves szinten a növekedés átlagosan 10 százalékos legyen. Az iráni export kiesése miatt előállt hiány azonban a nyersolaj szabadpiaci árat jóval az OPEC által megállapított szint fölé emelte. 1978. novembere és 1979. januárja között a szervezet 13 tagállamának termelése 10 százalékkal visszaesett, és bár azóta fokozódott ugyan, máig nem érte el a tavaly őszi szintet.

Széles sávban

Irán közben — a megszokottól kisebb mennyiséggel — visszatért a piacra, ekkor viszont a szervezet más tagállamai fékeztek le a kitermelés ütemét. Az OPEC áprilisban hivatalosan végrehajtotta az éves ütemezésben tervezett áremelést, egyidejűleg pedig — és ez bizonyult a nagyobb hatású döntésnek — fel szabadította az úgynevezett felárakat. (A tagok a piacokhoz való távolságtól és olajuk minőségétől függően mindig is számítottak különböző pótlékokat.) Emiatt az olajpiacon a nyersanyag ára széles sávban szoródhatott. Barrelenként legolcsóbb a szaúd-arábiai könnyűolaj volt: 14,55 dollár. A többi közel-keleti termelő eladási árait 16—18 dollár körül határozták meg. Még ennél is magasabb szinten alakult az észak-afrikai és a nigériai termékek ára: 21 dollár körül.

A rendkívüli mértékű olajáremelés támogatói azzal érvelnek, hogy e lépésre az olaj reálértékének megőrzése érdekében került sor. Teljesen nyilvánvaló, hogy az olajár növekedésének ütemében a késztermékek — amelyeket az olajat exportáló importálnak — árai nem javultak. (1978-ban a fejlett tőkés országok késztermékeik exportárait mintegy 14 százalékkal javították és ez kiugró mérték volt.) Hivatkoztak a dollár értékének csökkenésére is. Ténylegesen 1978. december 1. és 1979. június 27. között a dollár árfolyama a DM-mel szemben 5 százalékkal, a svájci frankhoz viszonyítva pedig mindössze 4,2 százalékkal esett, és az angol fonthoz mért

értékvesztés sem éri el a 12 százalékos. Az áralakulás valódi okai a nyersolaj természetében keresendők.

A kőolaj a mai világgazdaságban különleges helyet foglal el, mint energiahordozó és mint vegyipari nyersanyag. Felhasználása a gyakorlatban — egy bizonyos határon túl — csupán kivételes áldozatok árán korlátozható. Ez pedig a termelőket monopóliumhelyzetbe hozza. Am a helyzet alakulásáért maguk az importőrök is felelősek, amiért hatékony intézkedésekkel, erőteljesebb takarékoskálással nem tudták fogyasztásukat nagyobb mértékben visszafogni.

Fokozódó infláció?

A kőolaj árának emelése a világgazdaságban elsődlegesen jövedelem-átcsoportosító tényezőként jelentkezik, az importőröknek ugyanannyi termékért a jövőben többet kell fizetniük, mint korábban, a bekövetkező cseréarányromlás hatásait ki kell gazdálkodniuk. Ez értelemszerűen kihat a szocialista országok gazdaságára is, hiszen köztudottan sok olajat, olajterméket vagy olajból származtatott vegyi anyagokat vásárolnak tőkés országokból. Más oldalról a világgazdasági változások — bár csillapítottan — fokozatosan begyűrűzőnek a KGST-szerződéses árakba is.

A történetek értik a fejlődő országokat is, sőt: figyelembe véve kisebb erőforrásaikat, a hatás számukra súlyosabb is lehet, mint az iparilag fejlett tőkés országokban. Nem véletlen, hogy az UNCTAD legutóbbi maníriai közgyűlésén több fejlődő ország élesen támadta az OPEC árpolitikáját.

Az olaj ára — mint említettük, alapvető vegyipari nyersanyagokról van szó —, a világkereskedelemben való begyűrűződés révén széles körben hat majd, egyéb, a nyersolajjal talán közvetlen kapcsolatban nem álló termék értékesítési áraira is. Így számolnunk kell a nemzetközi infláció fokozódásával 1979-ben; de ellentétben 1978-cal, a nyersanyag-késztermék arányok az előbbi termékcsoport javára változnak meg nagymértékben.

A genfi döntés ismét aláhúzza azt, hogy a világgazdaság tartós árszint- és arányváltozások mennek végbe, melyekhez minden országnak alkalmazkodnia kell.

Gonda György—Szentgáli Péter

★

Irán vasárnap bejelentette: emeli a nyersolaj árát. A könnyűolaj ára 21, illetve 22 dollár, míg a nehézőlajé 19,70, illetve 19,90 dollár lesz barrelenként. A Katar-i olajipari minisztérium illetékesei is közölték: olajukért a vásárlóknak — az eddigi 17,94 dollár helyett — vasárnapról 21,42 dollárt kell fizetniük, barrelenként.

több mint egyharmada él ebben az országrészben. Svédországban 1990-ig mintegy 140 ezer embert fenyeget az „utára kerülés” veszélye: a munkaerő-csökkenés főleg a hajó- és acéliparban, valamint az erdőgazdaságban és a bányászatban várható.

Öntözési program Romániában

Romániában a mezőgazdasági művelés alatt álló terület mintegy 15 millió hektár. Az időjárás viszont szélsőséges: évente mintegy 5 millió hektárt a túl sok nedvesség, néhány millió hektárt a szárazság veszélyeztet, 6 millió hektárt pedig az eróziónak kitett terület. Ezek óta kiemelten kezelik az öntözést. A jelenlegi ötéves terv előirányzatainak megfelelően Románia 1980-ig öntözőrendszerrel látja el a gazdaságosan öntözhető területek 50 százalékát.

Árak és arányok

A külföldi és a hazai árak kapcsolata — Követni kell

A hetvenes évek világgazdasági történelmének minden bizonyítással legjelentősebb eseménye az 1973—74. évi árrobbanás volt. A viszonylag rövid idő alatt lejátszódó folyamatok tartósan megváltoztatták a nemzetközi munkamegosztás szerkezetét és erőviszonyait. A változásokhoz való alkalmazkodás az egyes országok gazdaságpolitikájának központi kérdésévé vált.

Az árrobbanással a világgazdasági árak a hatvanas években megszokott mértékhez képest sokkal dinamikusabban változtak a nap-tári évek között és az években belül gyakran mindkét irányban viszonylag gyorsan. Az árváltozások ütemének felgyorsulása mellett azonban a lényegesebb tényezőnek az arányok radikális átalakulása bizonyult.

A Világbank adatai

A Világbank a közelmúltban (változatlan értékű dollárban) kiszámította a legfontosabb nyers- és alapanyagok áralakulását 1950-től napjainkig. A táblázatokból kitűnik, hogy az 1970-ig terjedő két évtized során — olyan kivétel nélkül eltekintve mint például az alumínium, a réz, az acél — a jelentős nyersanyagok ára, reálértékben, gyakran a felére is csökkent, a nyersanyag-késztermékek cserearányok a késztermékek javára módosultak.

Ebben 1973-tól kezdve radikális fordulatnak lehetünk tanúi. Az 1972-es nyersanyag-késztermék arányokat bázisnak véve 1974-re a nyersanyagok a késztermékekhez képest a világgazdaságban 90 százalékkal értékelték fel. Az azóta eltelt időszakban a feldolgozott termékek ebből ugyan lemorzsolgáltak valamit, 1978-ban azonban még mindig több mint 50 százalékos volt 1972-höz képest a két árucsoport közötti arány-eltolódás. (1979-ben pedig, a világgazdaság eddigi folyamatai azt igazolják, ismét a nyersanyagok javára módosulnak az arányok.)

Az 1973—74-es árrobbanás azonban nem csupán a nyersanyagok és a késztermékek közötti arányokat rendezte nagy mértékben át, hanem alapvetően módosította egyes nyersanyag-árcsoportok egymáshoz viszonyított értékelését is. Ha az előbbi módszer alapján (ENSZ-adatokat felhasználva) az élelmiszerek és az ásványi nyersanyagok 1972-es arányait tekintjük alapnak, úgy tavalyig az ásványi nyersanyagok mintegy 124 százalékponttal értékelték fel. (Más szempontból: a késztermékekhez mérve az élelmiszerek csak minimális mértékben drágultak.)

Ha a vizsgált árucsoportokban az áralakulást termékekre konkretizáljuk, úgy kiderül, hogy 1972—78 között a gabona-műtrágya cserearányok az utóbbi termékek javára 34 százalékkal javultak. De markáns elmozdulás ment végbe a gabona-árcsoporton belül is, a kukorica a búzához képest relatíve 62 százalékponttal drágult. (1972—78 között a búza világgazdasági ára 83 százalékkal, míg

a kukoricáé 145 százalékkal emelkedett).

Nem maradt változatlan a fémek között a réz és az alumínium viszonya sem, az alumínium dinamikus árnövekedése következtében a réz a vizsgált időszakban 42 százalékponttal leértékelődött. A példákat lehetne még bővebben sorolni. A bekövetkezett árváltozások azonban kétségkívül súlyos információkat közvetítettek a világgazdaságról. A gabonatermelőknek tudomásul kellett venniük, hogy a felhasznált műtrágya ára nagyobb mértékben drágul, mint ahogy azt termékek követni képes, következtésképpen a jövedelmezőség csökkenését csakis hatékonyabb, takarékosabb agrokémiai módszerekkel lehet elkerülni. Más oldalról nézve a világgazdasági értékelési nyomán előnyösebbé vált (azonos feltételek mellett) búzáról kukoricára váltani és az ipari felhasználók számára is viszonylag kedvezőbb az alumíniummal szemben a réz alkalmazása.

A világgazdasági arányok közvetítette értékelésnek azonban van egy lényeges tulajdonsága: folyamatosan változik. A kialakult arányok egyes termékek között csak rövid időszakokra stabilak. Illusztrációként vegyük a szójabab (mint fontos fehérjetakarmány) és a hús arányainak példáját. A szója a húshoz képest 1974-re a világgazdaságban 57 százalékkal leértékelődött, azóta azonban a fehérjetakarmányok árai ingadoztak, nem érték el a 74-es csúcspontot, míg a húsarak lassú ütemben, de folyamatosan nőttek. Így 1978-ra a két termékcsoport közötti gyakorlatban az 1972-es arányok álltak vissza. Az arányok változásából következik: a világgazdaságban az ország remélhet kedvező kilátásokat, amely a fejleményekhez gyorsan alkalmazkodni képes. Ha ugyanis az igazodás lassú, úgy elkerülhető, hogy a manőver befejeztével fennálló világgazdasági viszonyok már eltérőek azokról, melyekre a gazdaságpolitikai lépések épültek.

Gátolja a tisztánlátást

A világgazdasági viszonyokhoz való alkalmazkodás fontos tényezője az árrendszer. Alapvető követelmény, hogy olyan országba, amely nemzeti jövedelmének mintegy felét a külkereskedelemben realizálja az árrendszer folyamatosan és megközelítő pontossággal közvetítse a világgazdasági hatásokat. A termelői és a külpiaci árak között tehát szerves kapcsolatnak kell léteülnie, ha ez hiányzik, az gátolja a tisztánlátást és megzavarja a vállalati és a népgazdasági érdek összhangját.

Jelenlegi termelői árrendszerünk — bár az árrobbanás óta jelentős lépéseket tettünk ebbe az irányba —, még nem tükrözi megfelelően a nyersanyagok világgazdasági felértékelődését. Leegyszerűsítve: árrendszerünk a nyers- és alapanyagokat a valóságosnál „olcsóbban” számítja. A felhasználók tehát nem fizetik meg az árat, amibe a termék

a népgazdaságnak kerül. Ennél fogva az árrendszer nem ösztönözhet megfelelően az anyagtakarékoskásra, a fajlagos felhasználás csökkentésére és végül soron gazdaságosnak minősítő termelést is, amely világgazdasági mértékkel mérve bizony aligha bizonyíthatná létjogosultságát. Az árszint mellett külön problémát jelentenek az arányok: termelői áraink jelenleg például az alumíniumhoz képest sokkal drágábbnak mutatják a rézet, a világgazdasági viszonyaitól eltérően.

Összhangot

A külpiaci impulzusokat lassan közvetítő árrendszer nem orientálhatja helyesen a fejlesztési döntéseket sem. Nyilvánvaló, hogy jelentősebb beruházások — hazánk méreteinél fogva —, esakis úgy valósíthatók meg gazdaságosan, ha termelőink egy része határainkon kívül talál vevőre. Elengedhetetlen ezért, hogy a belföldi árak is tükrözzék a világgazdasági értékelést, hogy tehát magasabbra értékelte termék gyártása termelői árrendszerünkben is mutakozzék jövedelmezőbbnek, mint a kevésbé hatékony, rosszabb fogadtatású, elavultabb árú.

Különösen áll ez a feldolgozott termékekre. Ezek esetében árrendszerünk jellemzője, hogy széles körben elismer olyan költségeket is, amelyek a világgazdaságban nem érvényesíthetők. (Ezek a költségek az átlagos világgazdasági versenyfőhöz képest mutakozó technológiai elmaradottságból, az alacsonyabb termelékenységéből, szervezési hibákból stb. erednek). Ahhoz azonban, hogy árrendszerünk helyesen befolyásolja a termelési struktúrájának megváltoztatását, arra lenne szükség, hogy jelzőfunkciója érvényesüljön: világosan mutassa ki, mely tevékenység nem gazdaságos, és hol érdemes dinamikusabban fejleszteni.

Az árrobbanás után, a gyorsan változó világgazdasági viszonyok közepette tehát csak olyan árrendszer képes elősegíteni gazdaságpolitikai céljaink megvalósulását, amely tükrözi a világgazdasági arányokat, amely a nyers- és alapanyagokat nem értékeli alacsonyabban, mint a világgazdasági és késztermékek jövedelmezőségét a külpiaci fogadtatásukkal összhangban minősíti.

Különösen fontosak ezek a követelmények a külgazdasági egyensúly szempontjából. Érvényesülésük azt jelenti, hogy az árrendszer azon termékek előállítását ösztönzi, amelyek a világgazdaságban kedvezően értékesíthetőek és visszaszorítja azokat, amelyek csak kevésbé gazdaságosan helyezhetők el. Ami a behozatalt illeti, a világgazdasági értékeléshez igazodó árrendszer ésszerű takarékoskásra kényszeríti. A változó világgazdaságban ilymódon az árrendszer e változások közvetítésének egyik nagyon jelentős tényezője lehet.

Lőrincze Péter

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Növekvő alaptöke

A Világbank 40 milliárd dollárral kényszerül növelni alaptökejét. Ez lehetővé teszi, hogy némileg növelhesse a fejlődő országoknak nyújtott kölcsönöit. A jelenlegi 37 milliárdos alaptöke az infláció mértéke miatt bizonyult kevésnek.

Recesszió, munkanélküliség

Egy új világgazdasági recesszió veszélyével foglalkozik a kieli világgazdasági kutatóintézet közelmúltban kiadott tanulmánya. A szakértők szerint az NSZK-ban az idén a gazdasági növekedés várható 4 százalékos ütemével, s a 4,5 százalékos ár-emelkedéssel szemben jövőre csak 2,5 százalékos gazdasági fejlődési ütemre számíthatnak. Olaszország legsúlyosabb gondjai között szerepel a déli körzetek munkanélkülisége. A munkanélküliség

Folytatják a feltárást

Bányafejlesztés Borsodban

Tudósítónktól

A Borsodi Szénbányák Vállalatánál tavaly 485 millió forintot fordítottak beruházásra, s ennyit költenek a fejlesztésre, további gépek vásárlására az idén is. Az összegből a putnoki bányában 64 millió forintot fordítanak a feltárást folytatására, a föld alatti és a külszíni szállítási rendszer kialakítására. Tervezik a szállítási rendszer rekonstrukcióját az albertlepi és lyukói aknáknak is.

Nyilatkozat a szovjet mezőgazdaságról

Földművelés 606 millió hektáron

A szovjet mezőgazdaság eredményeiről és fejlesztésének távlatáról közöl beszámolót Valentin Meszjac miniszterrel a Novoje Vremja című politikai hetilap. A beszámolóban elmondja a miniszter, hogy a Szovjetunióban 606 millió hektár a mezőgazdaságilag megművelt terület. A gazdálkodás egyik alaptörvénye a termőföld oltalma, hiszen egy lakosra 2,3 hektár megművelt terület jut, amelyből 0,86 hektár a szántó. A mezőgazdasági terület csökkenése és a termőföld kétharmadának a 48. szélességi köről északra való elhelyezkedése, vagyis a kedvezőtlen adottság arra ösztönzi a nagygaz-

daságok szakembereit, hogy minden eddiginél gazdaságosabban termeljenek.

A szovhozok és a kolhozok korszerű technikai eszközökkel rendelkeznek. Csaknem hárommillió traktor, 700 ezer gabonabetakarító kombajn és másfél millió teherautó dolgozik a földeken. A mezőgazdaság termelési értéke 1976—78 között 125 milliárd rubellel emelkedett.

A szovjet mezőgazdasági miniszter arra is rámutatott, hogy a lakosság szükségletei rendkívül gyorsan nőnek, s ma még néhány területen, például a húselállításban nem tudják teljesen kielégíteni a jogos igényeket.

Tanév után az Államigazgatási Főiskolán

A szerződés — kétoldalú

Az Államigazgatási Főiskola nappali tagozatos hallgatói leginkább abban különböznek más felsőfokú intézmény diákjaitól, hogy valamennyien *társadalmi-tanulmányi ösztöndíj szerződés*sel a tarsolyukban érkeztek a főiskolára. A szerződés — mint a kétoldalú kapcsolatok általában — elkötelezettséget jelent a tanácsoknak és a főiskolásoknak egyaránt. Persze, a hallgatók ma még jobbára csak az anyagi hasznát látják a szerződésnek — a postás minden hónapban meg hozza a pénzt... Am azért valahol a tudatuk mélyén az is ott rejlik, hogy a diplomaosztás után *biztos állás várja őket.*

Ez a főiskola azonban — elődjétől, a Tanácsakadémiától eltérően — *nemcsak tanácsai szakembereket képez.* Az itt megszerzhető diplomát sem csupán az államigazgatásban, hanem az igazgatás valamennyi ágazatában elfogadják! A főiskola pedig itt van a főváros közepén... Igaz, egyelőre még nem kapnak csábító ajánlatokat, *ennek lehetősége azonban cseppet sem kizárt:* előbb-utóbb „divatba” jönnek az itt végző fiatalok... Hogyan vélekedik erről dr. Kelemen Ferenc, az Államigazgatási Főiskola főigazgatója?

Rendszeres kapcsolatok

— Mindnyájan tudjuk, vannak olyan felsőfokú végzettséget igénylő hiányszakmák, amelyekben szinte megszokott, hallgatólagosan elfogadott dolog, hogy a végzős diák — ha befut egy jobb-nak ígérkező ajánlat — *felbontja a korábbi szerződést.* Ezt megakadályozni *szinte lehetetlen.* Az Államigazgatási Főiskola hallgatói most zárták az első évet, s két esztendő múlva bocsátjuk majd szárnnyra az *első végzős évfolyamot,* mi tehát egyelőre még nem is jöhetünk „divatba”. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nyugodtan a homokba dughatjuk a fejünket! Az ösztöndíj-szerződés nálunk valóban kötelező, ám ezek a szerződések *önmagukban csak formális jogi aktusok.* S azok is maradnának, ha a tanácsiszervek, amelyek számára a szerződések érvényesítése fontos és nélkülözhetetlen — nem követnének el mindent, hogy a holt papírok valódi tartalommal teljődjenek.

— A megyei tanácsok személyzeti és oktatási osztályainak *tehát kulcsszerepük van abban, hogy a hallgatók betartsák adott szavukat?*

— A diákoknak egyelőre „csak” annyi a dolguk, hogy *tisztelegesen, szorgalmasan tanuljanak.* A megyei tanácsok azonban *nem elégedhetnek meg a kapcsolatoknak pusztán azzal a formájával,* hogy időben postára adják a pénzt! Szerencsére nálunk nem ez a jellemző, amiben bizonyára az is közrejátszik, hogy a most végzett első évfolyam *hallgatóinak többsége egy-két éves gyakor-kornokodással a háta mögött kezdte meg tanulmányait.* Sőt, olyan növendékünk is akad, aki hivatali státusát cserélte fel az iskolával. A fiatalok és a tanácsok között *tehát már a tanulmányok megkezdése előtt szálak szövődtek, elenyésző közöttük az olyan diák, aki azt sem tudja, hogy mi fán terem a tanácsmunka, a tanácsszervezet.* Egyelőre úgy tűnik, hogy a *hosszabb-ridegebb tanácsai „múlt”* csupán a hallgatók számára jelent elnyert. Pedig ezt a másik szerződő partner, a tanács is *jobban kiaknázhathatja,* amikor a kapcsolatok elmélyítésére törekszik.

— *Mi az ön személyes tapasztalata: hogyan élnek a kapcsolatok erősítésének lehetőségével a megyei tanácsok?*

— Az a benyomásom, hogy a legtöbb megye *eleven és főleg rendszeres kapcsolat*ot épített ki és tart fenn diákjainkkal. Már tavaly nyáron tapasztaltuk ezt, a pályázók ugyanis többnyire a megyei tanácsok személyzeti és oktatási osztályvezetőinek kísé-

retében jöttek. De később *sem felejtkeztek el róluk,* a legtöbben most is látogatják őket, ellenőrzik tanulmányi eredményeiket, segítenek nekik, ha gondjaik vannak. Az egyhónapos nyári gyakorlat sem csupán az eddig tanultak „helyi bemutatója” lesz, hanem arra törekszünk, hogy a tanácsai dolgozókkal *kollegiálisan is közelebb kerüljenek egymáshoz.*

Kölcsönös bemutatkozás

— *A szakmai gyakorlat tehát arra is lehetőséget nyújt, hogy a megyei tanácsok személyzeti és oktatási osztályain kívül a különböző tanácsszervek szakembereivel is közelebbi kapcsolatba kerüljenek a hallgatók?*

— Igen. A megyei vb-titkárok segítségével válogattuk össze azt a 87 gyakorlatvezetőt — főként szervező jogászokat —, akik *egy hónapon át patrónusai lesznek a különböző tanácsszervek szakembereivel is közelebbi kapcsolatba kerüljenek a hallgatók?*

— Az ideai felvételi vizsgák idejére megváltozott a helyzet: *megszűnt az egyéves kötelező gyakorlat. Ez nyilvánvalóan nagy könnyebbséget jelent a pályázók kiválasztásában, de másfelől — épp a korábbi gyakorlat ön által hangsúlyozott előnyei miatt — mégiscsak veszteség...*

— Valóban így van. Ezért most azt mérlegeljük, hogy a későbbiek során *esetleg visszaállítjuk az egyéves gyakorlat kötelezettségét.* A korábbi — a Tanácsakadémiától örökölt — módszertől eltérően azonban *csak a sikeres felvételi vizsga után kerülne erre sor.*

Túljelentkezés

— *Milyen érdeklődés nyilvánult meg az idén a főiskola iránt?*

— Az érdeklődés *messze felülmúlta az előző esztendőt, legálábbis a nappali tagozaton.* Ide 538-an jelentkeztek, tehát mintegy *három és félszeres a túljelentkezés.* Több mint háromszázan az egyéves gyakoronoki idő után, csaknem ötvenen a tanácsai apparátusban dolgozók közül, 164-en pedig egyenesen az iskolapadból jelentkeztek. A megyei tanácsok is alaposan megrostálták a jelentkezőket. Az esti tagozatra 230-an, a levelezőre pedig 680-an adták be kérelmüket — ez utóbbira érdekes módon *valamivel kevesebben, mint tavaly.* Többen jelentkeztek viszont az idén a *minisztériumoktól, főhatóságoktól és más államigazgatási szervektől, s nőtt a második diplomát megszerezni kívánók száma is.* Az írásbeli felvételi vizsgákat június 26-án tartottuk, a szóbeli vizsgákat pedig június 29-e és július 6-a között bonyolítottuk le a főiskola épületében. Szeptembertől pedig — mintegy négyszáz hallgatóval — a *másfél éves kiegészítő képzés is megkezdődik a Tanácsakadémiát végzett tanácsai dolgozók számára.*

Révai Valéria

Közöny? Felelőtlenség?

Ahol fehér holló a közös fenntartás

Idestova másfél évtizede, hogy az akkori Művelődésügyi Minisztérium — már bevált kezdeményezésekre alapozva — utasításával is szorgalmazni kezdte a közművelődési intézmények közös fenntartását. Vagyis azt, hogy a helyi tanácsok, vállalatok, mezőgazdasági termelőegységek *együttműködésben vállalják felelősséget a lakosság kulturális igényeinek kielégítéséért.*

Sereghajtók

Az erre vonatkozó, 1974. évi párttárgyalásról, s a rá két évre megalkotott közművelődési törvény nyomán most már különösen időszerű, hogy mindenütt számba vegyék: *hányszor állnak e téren. Ilyen mérlegelésre vállalkozott legutóbb Komárom megye közművelődési bizottsága, amelynek munkáját Steiner Tibor, a megyei tanács elnökhelyettese irányítja.*

— Az ülés nem volt egyfajta „diadalmenet”, sőt: megállapította, hogy országosan az *utolsók között kullogunk — mondja Mányoki László, a megyei művelődésügyi osztály közművelődési csoportvezetője. — Erről vallanak az összehasonlító adatok: Pest megyében az ilyen jellegű intézmények 52,3; Békésben 41,1 százalékát tartják fenn közösen; nálunk ez az arány mindössze 4,3 százalék! Szám szerint nem több, mint négy intézmény: a dorogi és az oroszlányi művelődési központ, amelyek a területi szénbányák vállalatokkal közösen tart fenn a tanács, valamint a bajnai és a bánaai községi kultúrház, ahol a tanács partnere a helyi termelőszövetkezet, illetve áfész. Másutt a termelőegységek és egyéb szervek csak esetenként juttatnak valamennyit a művelődési ház és a könyvtár céljaira.*

— *Ez bizony edeskevés... — Valóban, a helyzet megjavításához főként szemléletbeli változás kellene, annak a felismerése, hogy a közös fenntartás a dolgozók szellemi gyarapodását, s ezáltal — szinte közvetlenül — a termelést is szolgálja.* Üzemeink többségében, sajnos, még nem jutottak el ideig. An-

nál kevésbé, mert többségük *kihelyezett gyáregység, a kulturális alap pedig az anyavállalatnál képződik, elosztásánál tehát a vidéki üzemek — enyhén szólva — háttérbe szorulnak... Tapasztalható bizonyos elkülönülési törekvés, sőt, az ügy iránti teljes közömbösség is.*

— De nézzünk csak egyetlen esetet. Tíz éve jött létre a megállapodás a dorogi szénbányák szakszervezeti bizottsága és a járási művelődésügyi osztály között. Am a József Attila Művelődési Központ azóta sem tesz teljes mértékben eleget a szerződésben vállalt feladatának, hogy az egész járás közművelődésének módszertani központja legyen; kapcsolatai jobbára csak a bányüzemekre korlátozódnak, s azok sem kielégítőek. Ugyanakkor a járás és a helyi tanács évente csaknem 200 ezer forinttal támogatja az intézményt. Ez készlet arra, hogy megfontoljuk: ne bízzuk-e meg a járás módszertani irányításával inkább az esztergomi városi művelődési központot.

Letudják?

— *Mi a helyzet a másik három intézményben?*

— *Ennél mindenestre jobb.* Az oroszlányi városi művelődési központot a bányüzem évi 800, a hőerőmű 60 és a Duna Cipőgyár helyi egysége 30 ezer forinttal támogatja —, így már juthatnak valamire. Sőt, az intézmény — sokrétű helyi tevékenysége mellett — gondot tud fordítani a város környéki községek művelődésére is. Hiba viszont, hogy társadalmi vezetősége jóformán csak „papíron” működik, s még mindig meglehetősen mostoha sorsú a helyi bányász klubkönyvtár. A kisebb községekben sokszorosan gyümölcösözik a szövetkezetek hozzájárulása a helyi művelődési intézmény fenntartásához: programjuk, kínálatuk jelentősen bővült, látogatottságuk is emelkedett.

— *A vállalatok, termelőegysé-*

gek hozzájárulása egyben *szellemi-erkölcsi támogatást is jelent?*

— *Ezt nem mondhatnám. Ahol gyan a társadalmi testület is megállapította: a közös fenntartásban sok még a formális vonás. Az üzemek azzal, hogy bizonyos összeget befizetnek, részükön elintéztnek vélik, mintegy letudják a dolgot, kevéssé törődnek azzal — nem is ellenőrzik —, hogy mire megy a pénzük, hogyan segíti anyagi áldozatuk dolgozóik művelődését. Márpedig erre vonatkozó észrevételeket igencsak tudnák hasznosítani a helyi tanácsok.*

— *Visszatérve ama bizonyos 4,3 százalékra: ígérkezik-e lehetőség arra, hogy ez az arány az erők egyesítésével emelkedjék, vagyis nőjön a megyében a közösen fenntartott intézmények száma?*

— Minden igyekezetünkkel ezt szorgalmazzuk. Már folyamatban van az esztergomi városi művelődési központ közös fenntartásba vétele; a legjelentősebb helyi üzemek — a Szerszámgyári Művek marógépgyára, a Labor MIM stb. — hajlandónak mutatkoznak az egyezésre, a közös felelősség vállalására. S az egész megye közművelődési életét fellendítené, ha a tatjai Megyei Művelődési Központ fenntartásához is találnánk vállalkozó partnereket.

Rendszeres támogatást!

— *Ezek szerint bíznak a helyzet javulásában...*

— Igen, de túl vérmes reményeink nincsenek. A dolog voltaképpen pénz kérdése, s jól tudjuk, hogy céljaink eléréséhez meg kell győznünk a gazdálkodó egységeket: nekik is megéri. Ez pedig nem könnyű dolog. Ezért először ott tapogatózunk, ahol már fogékonyak mutatkoztak, ahol — módjuk szerint — alkalmanként már áldoztak a helyi művelődési intézményekre. Előszörban rájuk számítunk, hogy támogatásuk ne csak esetleges, hanem rendszeres legyen, tehát azt tervezhessük is megyénk közművelődésének fejlesztéséhez.

G. Szabó László

Elemzés a Tanácstörvény végrehajtásáról

Gazdálkodás, lakásfelújítás

A JÓHISZEMŰEN szerzett és gyakorolt jogok védelmét szolgáló eljárás garanciák rendszere az eljárási kódex megalkotása óta kétségkívül teljesebbé vált, s ez nagy előrelépést jelentett az államigazgatási határozatok stabilitásának biztosításában. Mégis úgy tűnik — hangsúlyozza dr. Kilyényi Géza — „A jóhiszeműség problémája az államigazgatási eljárásban” című tanulmányában —, hogy bizonyos korrekciókra *akkor is szükség van, ha továbbra is fenntartandónak ítéljük a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok védelmének eddigi rendszerét.* A szerző — néhány más ország ilyen jellegű tapasztalatainak ismertetése után — alapos kritikai elemzés alá veszi eljárási kódexünk aktus-felülvizsgálati módjainak huszonkét esztendő gyakorlatát, s számos olyan következtetésre jut, amely hasznos inspirációkat adhat eljárási törvényünk továbbfejlesztéséhez. A kódex felülvizsgálatánál mindelegelőtt arra kell törekedni, hogy *finomabb eszközöket adjunk a jogalkotók kezébe, s ezzel együtt szakítsunk azzal a „sommás” szemlélettel, amely minden szabályt értésigényelő elbírálás alá von, ezekhez azonos jogkövetkezményt fűz, s így voltaképpen — differenciálás helyett — egyenlőségi jelet tesz egy csekélyebb jelentőségű eljárási szabálytalanság nyomán keletkezett határozat*

és egy bűncselekmény folytán hozott határozat közé.

A TANÁCSTÖRVÉNY végrehajtásának tapasztalataival foglalkozó sorozatban ezúttal a Tanács Hivatali Gazdasági Főosztályának „A tanácsok gazdasági és koordinációs tevékenysége” című elemzését olvashatjuk. A széles körű és mélyen szántó áttekinthető egyaránt érinti a tanácsai gazdálkodás önállóságát elősegítő szabályozó rendszer különböző kérdéseit, a tanácsok tervező, fejlesztő, fenntartási, intézményirányító és vállalatfelügyeleti tevé-

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS

XXIX. évf. 6. szám

kenységét, végül számot ad a tanácsok területi szerepének érvényesüléséről. Különös érdeklődésre tarthat számot az a rész, amely a tanácsok gazdasági önállósága és anyagi eszközei között mutatkozó feszültségek okait taglalja, s az a tény, hogy a gazdasági együttműködésben némi visszavetítés tapasztalható az utóbbi időkben.

A GYORS LAKÁSEPÍTÉS elnevezésére még sokáig szükség lesz azoknak az ingatlankezelő szervezetek által kezelt, állami tulaj-

donú lakóépületeknek a fenntartására, amelyek a század elején vagy annál is korábban épültek. Dr. Nagy Ferenc „Néhány gondolat az állami házak fenntartásáról” című cikkében megkísérel összefoglalni a fenntartásban közreműködő ingatlankezelő szervek tevékenységének ellentmondásait, ezek okozati összefüggéseit, s olyan javaslatokat kínál, amelyek megvalósítása hatékonyan járulhat hozzá az épületállomány értékének megőrzéséhez. A tanácsokat egyebek között arra ösztönzi, hogy bocsássanak megfelelő számú átmeneti lakást az ingatlankezelő szervek rendelkezésére, legyen gondjuk a jóváhagyott középtávú felújítási költségvetés időben történő pontosítására, kezeljék — főleg idegenforgalmi, városesztétikai szempontból — elsőrendű feladatként a homlokzatfelújításokat, s ezekre a célokra arányosan juttassanak támogatásokat fejlesztési alapjukból.

A folyóirat legutóbbi számának gazdag anyagából felhívjuk még az olvasók figyelmét dr. Buzás Huba „Vezetési információrendszer a közigazgatásban”, Takács István „A tanácsai és a nem tanácsai szervek együttműködésének tapasztalatai”, valamint Bánk Endre „A tanácsok tájékoztatásának helyzete a budapesti VIII. kerületben” című írásaira. A folyóirat legújabb számát a „Kritika szemmel” rovat, továbbá könyv- és folyóiratszemle egészíti ki.

N. G.

Sebességváltás

Licencvásárlás közös fejlesztéssel — Fél évet nyertek

Utolsó állomásához érkezett a világhírű ZF cég és a Csepel Autógyár közös sebességváltó-fejlesztése. A nyugatnémet szakemberek saját termékükkel azonosnak minősítették a magyar gyártmányt. Ezt a jeles napot nevezik „licencfelszabadítás”-nak.

Öt év telt el azóta, hogy először hírt adtak: járműiparunk versenyképességének megőrzésére érdekében a Minisztertanács sebességváltó-licencvásárlásról döntött. Fél évtized a honosításra, hol itt a műszaki-gazdasági előny? — kérdezhetnénk. De ne késsünk a válasszal: a sokféle gonddal, ellentmondással terhes beruházás kifizetődött a népgazdaságnak. A bizonyításhoz ismerkedjünk meg egy kis váltótörténelemmel.

Váltótörténelem

A kezdet, a hatvanas évek eleje. A Csepel Autó mostani, Soroksári úti gyárában — az akkor még önálló ATRA-ban — szovjet tapasztalatok alapján megkezdik a mechanikus AS-sebességváltók gyártását az Ikarus buszokhoz. 1963: az ATRA beolvad a hajtóműgyártásban szaktekintélynek számító HAFE-ba. 1968: a járműgyártás fejlesztése központi programmá válik. (Ekkor úgy tűnt: érdeme-sebb leállni a mechanikus váltók fejlesztéséről, mert ezzel — jó útemben — egy lengyel társ-vállalat foglalkozik. Mi pedig összpontosítsuk erőnket a hidromechanikus váltók kialakítására.)

1973: menet közben kiderül, hogy a lengyel váltó árban, minőségben nem felel meg, az AS-típus viszont — ezt akkoriban az Ikarus vezetői minden lehetséges fórumon hangoztatták — a leggyengébb pontja az autóbussznak. Mi lehet a megoldás? Azonnali hazai fejlesztés. 1974: a Minisztertanács hat, külön megfigyelt nagyvállalat közé sorolja a HAFE-t. (Az intézkedés-sorozat részeként megkapják a volt Vörös Csillag Traktorgyár egri sebességváltógyárát is, amely egyébként korábban a HAFE-hoz tartozott.) Megkezdődik a pénzügyi szanalás. De mekkora handicap ez egy gyors beruházásnál? A Gazdasági Bizottság — a fáziskésés csökkentéséért — licencvásárlásról határoz. Elkészül a 353 millió forintos beruházási javaslat, és még abban az évben megkötik a szerződést a ZF-fel. Az NSZK-beli cég nem is késlekedik; azonnal nyugatnémet-magyar gyártás- és gyártmányfejlesztő csapatot hoz létre. Megkezdődik az együttes tervezés.

1975: általános világgazdasági drágulás. Látható: kevés a pénz a fejlesztéshez. Az új, reális összeg több mint félmilliárd forint. Az érdekelt felek között és a szaktárca ingadozik: adjuk, ne adjuk? Döntés helyett — újból átszervezzük. A két sebességváltógyár — a HAFE-től — a Csepel Autógyárhoz kerül. 1976-ig — amíg a Nemzeti Bank nem mond igent az alapvetően hitelből sorra kerülő fejlesztésre — minden áll...

— Minden azért nem állt! — véli Tóth Antal, a ZF-váltó fej-

lesztési főmérnöke. — Általános bizonytalanság közepette is folytattuk a közös honosító munkát a ZF-vel. A tervek el is készültek, de a gépeket nem tudtuk megrendelni. Így — a tiszta beruházási időből — egy évet veszítettünk.

1979: a hitelszerződés szerint az év végéig kell befejezni a beruházást. Am a ZF cég mostani „licencfelszabadítása” azt jelenti, hogy — összességében — fél évet nyertek! Nem árt hangsúlyozni: közrejártszott ebben az NSZK-partner korrek magatartása, és nem utolsósorban a sebességváltó-fejlesztő szakgárda tudása, áldozatkész, kitűnő színvonalú honosító munkája.

Ennyit a „történelmi háttér”-ről.

A jelent így mutatja be Tóth Antal:

— Nem egyszerűen csak egy új gyártmány átvételéről volt szó, hanem a hazai műszaki színvonalat messze meghaladó technológia nagyüzemi gyártási feltételeinek megteremtéséről. Három olyan pontja van ennek a fejlesztésnek, amely — minőségben, hatékonyságban — a gépipar általánosabb elmaradottságát is oldja. Elsősorban ZF-minőségű acélműanyagokra volt szükség. A tartós import drága, ezért — a Lenin Kohászati Művekkel közösen — már 1974–75-ben elkészítettük a megfelelő összetételű és szabványú alapanyagot, amelyet a diósgyőriek nagyobb tételben gyártanak számunkra. A második lépcső az úgynevezett izothermikus hőkezelés; ez a alkatrészek forgácsolhatóságát növeli, a termelékenységet javítja. A harmadik fokozat a hán-tolástechnológia bevezetése volt. A nagy értékű berendezés 10 főkőszőrű munkáját helyettesíti, s a megmunkálás idejét 18 percről 2,5 percre csökkenti.

Nem papíron

A közös fejlesztő-honosító munkacsoport egyik magyar tagja, Miklósi Tibor főtechnológus említi:

— Szó szerint közös volt a munka. Partnereink nem papíron adták át a licencet, know-how-t, hanem folyamatos fejlesztésre vállalkoztak. Ez átfogta a gyártásvezetést, a technológia honosítását, a szerszámok, gépek megvásárlását. Az együttműködés lényege: nemcsak azonos minőségű terméket kell gyártanunk, de a termelés feltételeit is úgy kell alakítanunk, hogy a hatékonyság is megegyezzen a friedrichshafeni gyárával. Ehhez módosítani kellett a szemléletünkön, legyűrnünk a beidegződéseinket, s a megszokottól eltérő szervezési-honosítási módszereket alkalmaznunk. Úgy érzem, hogy sokat tanultam mind a kinti, mind pedig az itteni közös fejlesztésből, amit más feladatoknál is kamatoztathatok.

De nemcsak a műszaki veze-

tők vélekednek így. Madaras György művezető ugyancsak az NSZK-ban tanulta meg az új gépek kezelését, s adta át tapasztalatait, tanította be a munkásokat — az ATRA-ban. Végigvezet a kívülről régi, de belülről teljesen megújult sebességváltó-gyártócsarnokon:

— Nézze ezt az öt Pidofat automata esztergát! Harmincháromgyomános berendezést helyettesítene. A fogazógépek pedig megduplázzák a forgácsolás sebességét. De mutathatom a többi is, gyorsabbak, pontosabbak, szebb termék kerül le róluk.

— Kezelésük új szakismereteket is igényel?

— Új szakmát kellett tanulnunk! Itt most a „kulcsmunkások” öt-hatféle szakmát is ismernek, sokféle gépet kezelnek. Gondolja meg: új a termék, bonyolultabb, ám sokkal hatékonyabb a gyártása, százharmincal mégis kevesebben vagyunk. A betanulás alatt — ami egyébként nem tartott sokáig — átlagfizetést kaptunk, most pedig az új gépen dolgozók 15–20 százalékkal többet keresnek, mint korábban.

Könnyebb, korszerűbb

A szerelősoron tavaly kezdték meg a ZF-váltók összeállítását. Az idén már kétezret készítenek. Sörös István szerelő lakatos:

— Érdekesebb ezt a váltót szerelni, könnyebb is, hiszen a készülékek korszerűbbek, nem kell annyit emelgetni a munkadarabot.

— Itt mindenki olyan elégedett, hogy az már nem is lehet igaz...

— Akad azért gond... Nekünk például az, hogy egyszerre kell gyártanunk a régi típusú és az új váltókat. Ez rontja az átlagos hatékonyságát, és a kereseteket is az indokoltnál jobban szórja...

Mindehhez még annyit tesz hozzá dr. Várnai Tibor, a Csepel Autógyár műszaki igazgatója:

— Ne tévessze meg, hogy most inkább csak a pozitívumokat emlegetjük. Hiszen valamilyen nyelven egy emberként örülünk a ZF kedvező véleményének. Nehéz időszakot zártunk le, sok feszültséggel, buktatóval kellett megküzdenünk.

— A fejlesztés csak az új váltósaladót alapozta meg?

— Dehogyan, hiszen a régi AS-váltókat is — néhány speciális kivétellel — ezen a technológián, az új termékkel együtt gyárthatjuk. Mindez az ATRA egész termelési feltételeit, szervezetszervezését, hatékonyságát javította. Hatott a fejlesztés a Csepel Autó más termékeire is; az izothermikus hőkezelő berendezést például több alkatrésznél alkalmazni fogjuk. Sok a „külső” érdeklődő. A ZF-váltó honosítása olyan referenciázem megteremtésére adott módot, ami új tapasztalatokat adhat az egész gépiparnak...

Bossányi Katalin

(Folytatjuk)

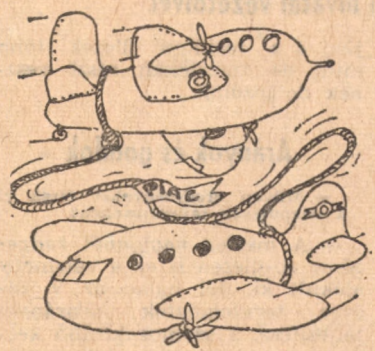
Tökés repülőgépgyártás

Harc a „hármak” ellen

Az 1973-as olajválságot követő két-három esztendőben nemcsak a tökés légitársaságok utas- és áruforgalma növekedési ütemében következett be csökkenés, hanem jelentős mértékben visszaesett a nagy repülőgépgyártó cégek megrendelésállománya is. Az évtized második fele azonban mind a légiszállításnak, mind pedig a repülőgépgyártásnak kedvező konjunktúrát hozott, s az előrejelzések szerint a gyártó vállalatoknak az ezredfordulói nem kell kapacitáskihasználási gondokkal küzdeniük.

Technikai korszakváltás

Az autógyártáson kívül a repülőgépipar az egyik legérzékenyebb barométer a fejlett tökés államok gazdasági életében. Napjainkban azonban a repülőgép-

gyártás helyzete nem alakul párhuzamosan a tökés konjunktúrával. Az ok: e fontos iparág a nemzetközi légitársaságok kiszolgálója. Itt viszont most kezdődött, s a jelek szerint még legalább 15 évig tart a „második sugárhajtású korszak”, vagyis a géppark fokozatos cseréje, illetve modernizálása. Az új gépeknek már meg kell felelniük a legszigorúbb környezetvédelmi előírásoknak, az üzemanyag-takarékossági normáknak. Nem utolsósorban biztonságosnak is; erről éppen a legutóbbi, USA-beli DC-10-es katasztrófa győzött meg sok adófizetőt...

Az évtizedes harc az amerikai és a nyugat-európai repülőgépgyártók között, a kedvezőnek ígérkező piaci helyzet kapcsán ismét kiújult, s kontinensünk nyugati felének repülőgépipara szeretné megingatni a három nagy amerikai cég (Boeing, McDonnell-Douglas, Lockheed) piaci pozícióját. Az USA-beli cégek uralkják ugyanis a tökés világ repülőgéppiacának több mint negyötödét. A brit, a francia, a nyugatnémet, valamint a holland gyártók eddig nem tudtak hatásosan versenyezni velük az amerikai óriásvállalatokkal.

A légibusz-csata

Tavaly a tökés légitársaságok 700 repülőgépre adtak megrendelést a gyártóknak, mintegy 17 milliárd dollár értékben. A légitársaságok gépparkjában végbemenő korszakváltás eredményeként a 80-as évek elején a szakemberek szerint 4–6 ezer új gép megrendelése várható 80–160 milliárd dollár értékben. Ilyen előrejelzések, érthető módon, bizakodóvá teszik a nagy gyártó-vállalatokat, amelyek termékínálatának alakulásában érdekes, új vonások figyelhetők meg.

A belátható jövőben — ez ebben az iparágban az ezredfordulóiig terjed —, nem kívánnak sok új modellt gyártani, hanem inkább a meglévőket továbbfejlesztése, tökéletesítése és variálása a követendő cél. A jól bevált alaptípusokat fejlesztik tovább, a követelményeknek megfelelően. Olyan áttörésre tehát, amelyet a Boeing 747-es Jumbója hozott a repülésben, egyelőre nem lehet számítani. Sőt; a piackutatások arról adnak számot, hogy a légitársaságok ismét a kis- és középhátóságú utasszállítókat igénylik nagyobb számban, az utazások ugyanis ilyen távolságokon szaporodtak

meg a legnagyobb mértékben. Különösebb újdonságok ebben a kategóriában sem várhatók, néhány korábbi típus variálására kerül sor. (A sok modell piacra-dobása ellen szól az is, hogy a repülőgépipar kutatási- és fejlesztési költségigénye hallatlanul magas, és sok típus esetében a bevételek nincsenek arányban a ráfordítással.)

Nyugat-Európa, az USA-val folytatott légiversenyben, a jelek szerint némileg kedvezőbb helyzetbe került. Továbbra sem tudta megrendíteni az amerikai gyártók piaci pozícióját, de nemzetközi kooperáció eredményeként, most rendelkezik egy sikeres, üzletképes konstrukcióval, a légibuszal. A brit, a francia, a nyugatnémet, a holland és a spanyol repülőgépgyártó-ipar néhány évvel ezelőtti konzorciumot hozott létre az A-300 típusú, 250 és 300 személyes légibusz közös sorozatgyártására. A vállalkozás és a típus sikerét jól jellemzi, hogy 23 légitársaság már eddig 300 légibuszt vásárolt, s az elkövetkező öt évben 600 újabb értékesítésére van kilátás a rendelések és az opciók alapján. Az Airbus Industrie cég az öt országban jelenleg összesen 17 ezer dolgozót foglalkoztat, s a tervek szerint létszámuk 1983-ra eléri a negyvenezret.

A légibuszkonzorcium — s ezen keresztül a nyugat-európai repülőgépgyártás — már betört az amerikai piacra is, amelynek fel-vevőképessége igen nagy. Persze, a nagy amerikai gyártók nem hagyják válasz nélkül a kihívást, s nem nyugosznak bele a legkisebb piacvesztésbe sem.

A kis- és középhátóságú, 200–250 személyes kétmotoros Boeing-757 és 767 típus méltó versenytársa a légibusznak a piacon. (A Boeing egyébként egyelőre nem akar a 400 személyes Jumbónál nagyobb gépeket gyártani, ebben a kategóriában inkább tovább „finomítja” a Jumbót.) A McDonnell-Douglas is közelebbről — nagyszámú gépeit fejlesztve tovább elsősorban, a Lockheed pedig Dash-500 néven már sorozatban gyártja a korábbi Tri Star típus „kisebbitett” változatát. Az amerikai légiipar tehát a sikeres nyugat-európai konstrukcióra egyszerre több hasonló típussal is válaszol.

Új jelenségek

Ádáz küzdelem folyik a megrendelésekért a repülőgépmotorok gyártó vállalatok között is. A Rolls-Royce, a General Electric, a Pratt and Whitney, és a többi óriás újabban egész motor-családokat fejleszt ki, amelyek különböző variációkban különböző típusoknál használhatók fel.

Új jelenség a repülőgépgyártó-iparban a szakképzett munkaerő hiánya. Különösen az amerikai gyártókat sújtja a szakemberhiány, s ennek mielőbbi felszámolására, magas béreket ajánlva, jelentős számú munkaszerződést kötött az Atlanti-óceán partjára.

Gonda György — Szentgáli Péter

Kolibri

Új repülőgéptípus gyártását kezdte meg francia licenc alapján a varsói könnyűgépkutató és termelő központ, amely repülőgépeivel megérdemelten örvend nemzetközi hírnévnek. A „Kolibri” névadójára emlékeztet — szárnyainak feszítválsága meg a tíz métert sem éri el, de különleges konstrukciójának köszönhetően a mindössze 770 kilós súlyú gép igen rövid távon képes le- és felszállni. A lengyel intézetben kifejlesztett négyhengeres, 116 lóerős motorral a repülőgép 730 kilométeres távolságot tehet meg 160 kilométeres óránkénti utazósebességgel, és mindössze 13 liter benzint fogyaszt 100 kilométeren, vagyis annyit, mint egy nagyobb személygépkocsi.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Csúcsinfláció Argentínában

Argentínában a megélhetési költségek 1979. júniusában 9,7 százalékkal emelkedtek. Amint azt az argentin statisztikai hivatal Buenos Airesben közölte, az inflációs ráta 1979 első hat hónapjában 63,8 százalékos volt.

Lengyel gépjárműexport

A lengyel gépjárműipar exportjának értéke tavaly meghaladta a 640 millió dollárt. A szállítások mintegy 55 százaléka irányult a testvéri szocialista országokba. A dollárzóna legfontosabb vásárlói Olaszország,

Jugoszlávia és Nyugat-Németország, míg az Európán kívüli világból a legnagyobb megrendelések Kínából, Angolából és Líbiából érkeztek.

Mexikó is emelte az olaj árát

Mexikó a kőolaj árát 32,2 százalékkal emelte, s ezáltal egy hordó kőolaj most 22,60 dollárba kerül. Az áremelést a Petroleos Mexicanos (PEMEX) állami kőolajtársaság jelentette be. Az új olajár visszamenőleg, 1979. július 1-től érvényes, és szeptember 30-ig, tehát 1979 harmadik negyedévének végéig marad érvényben.

KGST bizottsági ülés Szófiában

Jegyzőkönyv aláírásával Szófiában befejeződött a KGST mezőgazdasági állandó bizottságának 50. ülészaka.

A tanácskozáson, amely a teljes nézetazonosság jegyében, alkotó szellemben zajlott le, különösen nagy figyelmet szenteltek az energiatakarékosság kérdéseinek a mezőgazdaságban. Megvitatották a Vietnami Szocialista Köztársaság részvételét a KGST-n belül megvalósuló szakosodási és munkamegosztásban, több fontos kezdeményezést hagytak jóvá a mezőgazdasági és élelmiszeripari hosszú távú célprogram keretében.

A MAGYAR HÍRLAP a miskolci járásban

A különböző településekről szóló krónikáink mellett időnként tükröt tartunk valamely megye vagy járás tanácsi munkája elé, hogy átfogóbban is érzékeltethessük a tanács-szervezet fejlődésének, törekvéseinek folyamatát. Olvasóink szívesen fogadják ezeket az összeállításokat; s mindenekelőtt azért, mert módszereiben tanulságosak, megannyi használható ötletet kínálnak. Ezúttal a miskolci járásba kalauzoljuk az olvasót,

természetesen hírt adva jó néhány község eredményeiről és gondjairól is.

Irányítás, fejlesztés, igazgatás

Beszélgetés a járási hivatal vezetőivel

Ahogy a Minisztertanács rendszeresen megvizsgálja egy-egy megye helyzetét, vezető szerveinek tevékenységét — irányítva, s egyben segítséget nyújtva a további munkához —, ugyanígy, s lényegében ugyan-ezen okokból tűzik időnként napirendjükre a megyei tanácsok végrehajtó bizottságai is a járási hivatalok több éves működésének értékelését.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács végrehajtó bizottsága nemrég a miskolci járási hivattal foglalkozott, tüzetesen áttekintette, hogyan alakultak 1973 — a legutóbbi számvetés — óta a járás körülményei, mi jellemzi a települések fejlődését és a hatósági munkát, s mindebben milyen szerepet játszott a hivatal?

Ez tette időszerűvé, hogy megkérdezzük a miskolci járási hivatal vezetőit: *milyen összkép rajzolódott ki területükről a megyei vb-ülésen?*

— Adatai is azt bizonyítják, hogy a központi járás igen fontos része Borsodnak — mondja Mikita Ferenc, a hivatal elnöke. — A megye területének csaknem 11 százalékát foglalja magában és annak legnépesebb járása; 90 500 lakosa 41 településen él, hat nagyközségi, s 23 községi tanács igazgatása alatt. Különösen ipara jelentős, üzemünk tavaly 11,6 milliárd forintos termelési értéket állítottak elő; s bár a járás helyenként gyenge természeti adottságokkal rendelkezik, mezőgazdaságunk is elegendő számottevő. Figyelemre méltóak még a táj kínálta üdülési, hétfői pihenési, idegenforgalmi lehetőségeink is.

Községek támasza

— Fedték-e egymást az ülést megelőző megyei felügyeleti vizsgálat tapasztalatai és a járási hivatal beszámolójának megállapításai?

Részben fedték, részben kiegészítették egymást. Különösen örvendetes volt számunkra a kádárunkkal kapcsolatos elismerés, hiszen évek óta valóban következetesen törekszünk arra, hogy mind a járási hivatalnál, mind a helyi tanácsoknál hozzáértő, magasabb iskolai végzettségű, politikailag és szakmailag jól képzett vezetőség és apparátus álljon rendelkezésre a növekvő feladatok ellátásához. Nagymértékben ennek tudható be, hogy mi is alaposabb segítséget tudunk nyújtani a nagyközségi, községi tanácsoknak és szerveiknek, ugyanakkor ma már ők is céltudatosabban hasznosítják ezt a közreműködést. Tervezésükbe vált a testületek munkája, megélnék az ülések, jöhetnek, a tanácstagok megjelenési aránya kívánivalót hagy maga után, ezenkívül jelentősen csökkent a formális határozatok száma. Mindebben bizonyára közrejátszik, hogy már a munkatervvel összeállítását is segít-

jük, s a testületi ülések több mint 60 százalékán részt vesznek dolgozóink.

Arányok és gondok

— Milyen eredményeket értek el a települések fejlesztésében?

— A mérleg nagyjából kedvező, a vb-ülésen is ez a vélemény alakult ki. Jól halad az V. ötéves tervfeladatok időarányos teljesítése, s számos kitűnő kezdeményezésnek, valamint a gazdasági együttműködés és a társadalmi munka általános fellendülésének vagyunk tanúi, s egyben következetes támogatói. A tanácsi beruházások mindenekelőtt az infrastrukturális ellátás növelését szolgálták, ezen belül a lakásépítés területén a legnagyobb az előrehaladás. Ezenkívül végrehajtottuk az iskolák körzetesítését és kialakítottuk a körzeti orvosi ügyeleti szolgáltatást.

— Hallhatnánk valamit a településfejlesztés nehézségeiről?

— Sajnos, ezekben sem szűkölködünk. Mivel a helyi tanácsok a társadalompolitikai feladatokat jöszertit csak fejlesztési eszközeik teljes „bevetésével” tudják teljesíteni, sok esetben hátrányt szenved a lakosság egyéb igényeinek a kielégítése. Egyébként is alacsonynak tartjuk a megyei tanács fejlesztési pénzalapjából a járásra jutó 4,2 százalékos arányt... Kereskedelmi hálózatunk is még több helyi korszakot, s ezen az UNIO Áfész létrehozása sem változtatott, mert a szövetkezetek nem a községeinkre, hanem főleg Miskolcra összpontosítja tevékenységét. A miskolci agglomeráció azonban — járásunkból több mint 14 ezren járnak be dolgozni a városba — ma még számos egyéb fejlesztésnek is forrása, ezért bizunk benne, hogy a megyei város és a körzetébe tartozó települések között felmerült tisztázatlan kérdések közmegoldására mielőbb nyugvópontra kerülnek.

Hatósági munka

— Mi jellemzi a járási hivatal, illetve a helyi tanácsi szervek hatósági tevékenységét?

— A decentralizálás nyomán kialakult ügyintézés általában megelégedést váltott ki az állampolgárok körében — veszi át a szót dr. Biró György, a hivatal elnökhelyettese. — Jöhetnek a községi apparátusok munkájában jelentős színvonalkülönbségek mutatkozik, a legtöbb helyen azonban ma már kulturált az ügyélfogadás, szakszerűbb és gyorsabb az ügyintézés. Tovább szilárdult a törvényesség helyzete, az első fokú határozatoknak mindössze 1,6 százalékát fellebtezték meg, a járási hivatal hatósági tevékenysége ennek ellenére sem csekély. Ezenkívül az említett színvonalkülönbségek is kiegyenlítésre várnak, s rendezni kell még a megyei tanács végrehajtó bizottsága által feltárt ügyintézésbeli problémákat is.

Halló! mi újság?

Felsőzsolcán

— Helyzetünket alapvetően az a körülmény határozza meg — tájékoztat Macsuga János tanácselnök —, hogy mindössze néhány kilométerre vagyunk Miskolctól, és ott dolgozik lakosságunk 85 százaléka. Aligha kell ecsetelnem azoknak az ellentmondásoknak a következményeit, amelyeket az ingázók nap mint nap tapasztalhatnak a munkát adó, fejlett város és lakóhelyük sokkal szerényebb lehetőségei között. Igaz, a közlekedés kitűnő, de ahol le- és felszállnak az emberek, két merőben különböző kép fogadja őket. A mi lehetőségeink azonban messzemenően nem teszik lehetővé, hogy lépést tartjunk a nagyvárosi színvonalal, pedig azt — legalábbis az alapellátást illetően — elvárna tőlünk a lakosság. Félreértés ne essék, azért nyomasztó gondjaink ellenére is szépen fejlődik nagyközségünk, ámbár ehhez sokszor némi leleményességre is szükség van. Például a régi iskolában nem volt tornaterem, ellenben mellette ott elterjedt egy elhanyagolt dohánypajta — ebből alakítottuk ki a mai korszerűen berendezett tornatermet. A fogászati rendelő létrehozását tetőtér-beépítéssel oldottuk meg, a gyerekek KRESZ-parkja pedig teljes egészében társadalmi munkában készült el május végére.

Nyekládházán

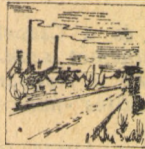
— Környékünk a helybeli lakosságon kívül a miskolci és a leninvárosi dolgozóknak is kedvelt pihenő- és kirándulóhelye — közli Szécsényi László tanácselnök. — Ebből következően most nyílt arra, hogy a két város különböző szerveivel, üzemével, azok dolgozóival olyan kapcsolatokra lépünk, amelyek a kirándulóhelynek és magának a nagyközségnek is egyaránt hasznára válhatnak. Hadd említsék erre két jellemző példát. Nemrég a miskolci Volán serény kiszesei érkeztek Nyekládházára, s a tanács által rendelkezésükre bocsátott anyagokból egy nap alatt kétszáz méter hosszú járdát készítettek. A másik: most kezdődő környezetvédelmi, köztisztasági mozgalmunk, amelyben ugyanúgy részt vesznek az említett városokból pihenni hozzánt járó emberek — még a hatszáz forintos kukákat is zokszó nélkül megvásárolták —, mint az itteni lakosok, üzemek, intézmények. S a nagyközség legújabb öröme: településünk kultúrközpontjában végre felépült a minden igényt kielégítő, 12 tantermes általános iskola.

Alsózsoltán

— Ne vegye senki kétkedésnek, de nálunk, ha egy-egy újabb gyermeklétesítmény terve szóba kerül, azonnal megmozdul az egész nagyközség, valamivel mindenki siettetni akarja megvalósítását, s ezt már az előkészítésnél pontosan felmérjük — újságolja Horváth János tanácselnök. — Ékes példa erre az elmúlt három esztendő! Először a hattantermes általános iskola épült fel, itt a négy millió 928 ezer forintos összköltségből még csak 124 ezer forint volt a társadalmi munka értéke. Az új, szakszerűen felújított óvoda létrehozásánál tovább javult ez az arány — hat és fél millióból 300 ezret vállalt a lakosság —, míg végül 1978-ban a nagy úszótármenedcét már csaknem kizárólag a falu áldozatkészsége teremtetette meg, ahol azóta is rendszeresen folyik az iskolások tömeges úszásoktatása. Önmagában azonban ez a széles körű együttműködés sem lett volna elég az általunk diktált tempóhoz, ha időközben nem alakítjuk meg a tanácsi építőbrigádokat, amelyek révén beruházásaink sokkal egyszerűbb és gyorsabbá váltak.

A legnagyobb nagyközség

A kölcsönösség törvénye

Sajószentpéter, a járás — s egyben az egész megye — legnagyobb községe mindig is elsősorban ipari jellegű település volt. A dolgozók túlnyomó többségének sokáig a bányászati és az üvegyár nyújtott munkalehetőséget. Érdekes módon azonban akkor sem torpant meg számottevően a lélekszám növekedése, amikor itt is valamennyi szénbányát felszámoltak, mert az ipar azután se maradt mostohagyerek.

Az üvegyár jelenleg 2200 dolgozót foglalkoztat és évi hatszázmillió a termelési értéke, időközben idetelepült az Elzett Művek gyáregysége és létrejött a Vegyipari Szövetkezet, s néhány más vállalat. Amennyi előnyrel járt mindez a lakosság számára, annival nagyobb gondot jelentett és jelent a helyi tanácsnak a ma már 16 ezres lélekszámú település fejlesztése, a sokasodó igények kielégítése.

Ha valahol, hát Sajószentpéteren valóban létkérdés, hogy a gazdasági szervek és a tanács egyaránt felismerjék kölcsönös érdekességüket, a sürgető feladatokban, s azokat lehetőleg közösen, egymást segítve oldják meg.

— Közismert igazság, hogy a település lakói nemcsak állampolgárok, hanem egyben dolgozó emberek is, ennélfogva sem az állami, sem a gazdasági szerveknek nem lehet közömbös, milyen körülmények között él és munkálkodik a lakosság — hangsúlyozza Péter András tanácselnök. — Szerencsére e tekintetben mindannyian azonos nézetet vallunk, megvan a készség, s a kellő lehetőség is a folyamatos együttműködésre. A 70 fős tanácsot jobbra üzem, vállalati, szövetkezeti dolgozókból tevődik össze, a vezetők rendszere-

sen informálnak egymás el-képzeléseiről, problémáiról, a vállalt feladatokat pedig együttműködési megállapodásban rögzítjük.

Ennek a termékeny kapcsolatnak a jelei lépten-nyomon megmutatkoznak Sajószentpéteren. A IV. ötéves tervidőszakban 72, az V. ötéves tervciklusban 32 tanácsi lakás épült, illetve épül, s még külön 96 a felszámolandó, korszerűtlen bányászkolónia házainak pótlására. Ezen túlmenően a tanács az elmúlt években 280 telket biztosított kislakás építésre, jövőre pedig újabb nyolcvanot bocsát rendelkezésre, de már az sem ritkaság, hogy valamelyik üzemmel közösen hoznak tető alá lakóépületeket, gyermekintézményeket. Minden bölcsödét, óvodát, iskolát egy-egy szocialista brigád patronál, így aztán érthető, hogy — a lakosság támogatásával együtt — évenként csaknem négy millió forint a társadalmi munka értéke.

— Ilyen jó együttműködés mellett mi természetesen főként arra törekszünk, hogy megkönyvítsük és meggyorsítsuk a lakosság ügyeinek intézését — vállalja Jakkal Béla vb-titkár. — A járásban elsőként hoztuk létre ügyfélszolgálati irodát, amit az állampolgárok nagy megelégedéssel fogadtak, ezért a közeljövőben bővíteni fogjuk ezt a szolgáltatásunkat. Az üvegyár és a nagyközségi tanács vezetői között megállapodás született, melynek értelmében minden hónap első hetében, más-más alkalommal a tanácselnök fogadónapot, a vb-titkár pedig ügyfélszolgálatot tart az üzemben. A módszer bevált, hiszen kitűnő lehetőséget nyújt arra, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz, kölcsönös tájékozottatást adhassunk elképzeléseinkről, ugyanakkor egyes ügyeket helyben is elintézhünk vagy még inkább szaktanácsokat adhatunk.

Látogatás a járás tetején...

Egy hegyi falu fejlődése

A több ezer turista és üdülő közül, aki évente Bükkszentkereszten megfordul, bizonyára csak kevés tudja, hogy az a takaros épület, amelyben a tanács székel, 18 liter pálinka árába került még az infláció idején. Pedig valamelyest ez is „történelmi érdekessége” a nagyközségnek; igaz viszont, hogy ennél sokkal fontosabb tudni- és látnivalók is kínálkoznak az érdeklődő számára ezen a kétszáz esztendősi hegyi településen. Mindenekelőtt lakosságának nemzetiségi jellege az idetelepített szlávok révén és persze, maga az országos jelentőségű, kiemelt üdülőkörzettel nyilvánított község.

Régi okiratok bizonyossága szerint a Magyar Erdőkinccsár Morvaországból és Zólyom vidékéről a XVIII. század közepén telepítette ide a falu őslakosságát, mely életének nagy részét Miskolcon és az Alföldön bolyongta végig gyékényes szekerén, meszet árulva, vagy takarmányra, élelemre cserélve. Az egyik helybeli papnak aztán jura ötlete támadt, hozzáfogott, hogy „megmagyarosítsa” a községet, a családok túlnyomó részével, a Kinizsi, Rákóczi, Petőfi, s hasonló neveket vette fel, így erősen megritkultak az eredeti szláv családnevek. A lakosság többsége azonban ma is szlovák nemzetiségűnek tartja magát.

— Helyi oktatás- és művelődéspolitikánk természetesen messzemenően figyelembe veszi ezt a körülményt — mondja Rápakó Imre iskolaigazgató —, következetesen őrizzük, ápoljuk a nemzetiségi hagyományokat, a szlovák nyelvet és kultúrát. Nemcsak az általános iskolában

tanítunk szlovákul, hanem már az óvodában is ezen a nyelven ismertetjük meg az alapfogalmakkal a gyermekeket, hiszen a tantestület és az óvónők, dadák nagy része kitűnően beszél szlovákul is. Számos nemzetiségi rendezvényt tartunk, amelyek általában kulturális jellegűek, ilyenkor főleg a fiatalok jeleskedik, a KISZ-szervezettel karöltve. Hasznos kapcsolatokat építettünk ki csehszlovákiai településekkel, közös táborozásokat, cseréüdvöléseket szerveztünk.

Mindez persze, nem jelent kiváltságot a nemzetiségi többség számára, Bükkszentkereszten régóta harmonikusan élnek egymás mellett szlovákok, magyarok és újabban —, ahogy ők mondják — a „vikendések”. Mert a hegyoldalt már jó néhány hétfői ház is tarkítja.

— Településünk fejlődéstörténetének két nagy eseménye a következő volt: 1947-ben a villamosítás, 1969-ben pedig az egészségügyi ivóvíz bevezetése, amit a Szinva forrásától motor hajt fel több száz méter magasba — emlékezik vissza Bodnár Tibor tanácselnök. — A nagyszabású vállalkozás, amely végre nálunk is megteremtette a kulturált életkörülmények alapját, csak a megyei és a járási szervek jelentős támogatásával valósulhatott meg. Előrehaladásunknak a kiemelt üdülőkörzettel nyilvánítás adott újabb lendületet: hamarosan ABC-áruház és korszerű orvosi rendelő épült, rendbehoztuk az utakat, megjavult az autóbussz-forgalom és szellemi életünk is megélné. Most a szennyvízelvezetés és a személtisztítás jelenti — feltehetően még hosszú ideig — a legnagyobb fejtörést számunkra.

Azért talán az sem kékik sokáig...
NEMETH GEZA
összeállítása

Statistikai körkép

A Szovjetunió népgazdaságának 60 éve

A napokban jelent meg — a Statisztikai Kiadó Vállalat gondozásában — A Szovjetunió népgazdaságának 60 éve című könyv.

A kiadvány a Szovjetunió utóbbi években rendszeresen megjelenő statisztikai értékelésének jubileumi változata. A szak-könyv a társadalmi és gazdasági élet ismert részletező, általában hosszú időszorban közölt adatai mellett sok olyan anyagot is közöl, amelyet az évfordulóra való tekintettel iktattak be. Ezért is tartalmaz a szokásosnál több szöveges leírást, értékelést, közlünk olyanokat, mint a két világháború által az országnak okozott károk, a Lenin-díjak és az

Allami Díjak rendszere, a termelői ráak változásai stb. A könyvben meglehetősen sok nemzetközi adat szerepel, köztük a szocialista országok gazdasági fejlődésének mutatói, valamint megannyi mutatószám összehasonlítása — fejlődés és színvonal egyaránt — a Szovjetunió az USA, illetve más tőkés országok megfelelő adataival.

A könyv — a kiadók szándéka szerint — a közgazdászok, statisztikusok, tudományos dolgozók, pártmunkások, gazdasági szakemberek és propagandisták számára készült. A Szovjetunió életéről és fejlődéséről ilyen részletes tényanyag még nem került magyar nyelven a hazai olvasók kezébe.

Észak-Európa gazdasága

Együtt az ár ellen

A konjunktúra alakulásával összefüggésben az északi országok — Svédország, Finnország, Norvégia, Dánia, Izland — időről időre megvitatják a gazdasági együttműködés szorosabbá tételét. A tőkés világ gazdasági visszaesése természetesen nem hagyta érintetlenül az északi államokat sem, s most, a talpraállás időszakában ismét előtérbe került a regionális együttműködés elmélyítése.

Az öt ország már 1962-ben megállapodott a gazdasági, műszaki és kereskedelmi együttműködés fejlesztéséről. Együttes intézkedéseket tettek a szabad tőkeáramlásra, a vámok lebontására, a vállalatok közötti termelési kooperációk támogatására, s nem utolsósorban a közös gazdasági érdek védelmére. Mindnyájan tagjai voltak az 1959-ben Stockholmban megalkult Európai Szabadkereskedelmi Társulásnak (EFTA), amelynek fő célkitűzése az ipari vámok megszüntetése volt.

Nemet mondtak

A hetvenes évek elején az északi államok szerződéses kapcsolatokat létesítettek az európai gazdasági „külvilággal”. Dánia csatlakozott a Közös Piachoz, a norvégok viszont népszavazáson mondtak nemet. Svédország és Finnország esetében — a semlegességi politika következtében — szóba sem jöhetett a csatlakozás. Svédország, Norvégia és Finnország hosszas tárgyalások után külön-külön megállapodást kötött a Közös Piacal az ipari vámok lebontásáról és különféle kedvezmények kölcsönös nyújtásáról. Ugyancsak 1973-ban született meg Finnország és a KGST keretszerződése az együttműködés alapjairól, s megkezdődtek a tárgyalások a szocialista országokkal a kereskedelmi akadályok kölcsönös elhárításáról.

Eltérő helyzet, azonos gondok

Az 1974—75-ös gazdasági válság hatásai ma már egyre kevésbé érezhetőek az északi országokban, a gazdaság élénkül, bár továbbra is jelentős gondot okoz a mérlegek egyensúlyhiánya és az északon eddig szokatlan munkanélküliség.

Az olajgazdag Norvégia gazdasági növekedése ugyan magas, de az infláció tavaly még mindig 8 százalékos volt, a fizetési mérleg hiánya pedig elérte a 2 milliárd dollárt. A különböző intézkedések hatására jelentősen csökkent a külkereskedelmi mérleg hiánya is.

Finnország kilátásai is javulnak. Tavaly a gazdasági növekedés mértéke 2,5 százalék volt,

az előrejelzések 1979-re 4,5 százalékot ígérnek. Továbbra is kelendő ütemben bővül az export — elsősorban a hajóépítés és a fakitermelő ipar jóvoltából —, s emiatt várhatóan aktív lesz a fizetési és a külkereskedelmi mérleg. Az infláció az idén 8 százalék körül alakul, de a legnagyobb gond a munkanélküliség. Egyelőre nincs remény, hogy az aktív lakosság 7—8 százaléka munkaalkalmat találjon.

Hasonló gondokkal küszködik Svédország is. Az elképzelések szerint talán a jövő év közepére sikerül egyensúlyba hozni a külkereskedelmi mérleget, a fizetési mérleg azonban — számítások szerint — még 1985-ben sem lesz kiegyensúlyozott. A munkanélküliség ellen a svéd kormány úgy próbálja felvenni a harcot, hogy 1983-ig megkísérel 230 ezer új munkahelyet létesíteni. A kedvezőbb gazdasági helyzet kialakulásának feltétele, hogy a következő években jobban kihasználják a kapacitásokat, az ipari termelés mintegy 7 százalékkal növekedjék évente, s az import ne haladja meg az évi 4 százalékos növekedést, a kivitel egyidejű 8 százalékos emelkedése mellett.

Dánia és Izland is növekedési, inflációs, valamint mérleggondokkal néz szembe, bár ezekben az országokban a munkanélküliség nem okoz különösebb problémákat.

Közvetlen feladatok

Az északi országok nemrég közös tanulmányt készítettek az együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségeiről. Miután a régió országai külkereskedelmüknek egynegyedét egymással bonyolítják le (a gépipar területén ez az arány még magasabb), nem lehet mellékes a belső kereslet alakulása. A tanulmány szerint a konjunktúra kedvező alakulása fennmaradhat, ha az öt ország közös erőfeszítéseket tesz a belső kereslet fenntartására.

A jövő szempontjából fontos az is, hogy a regionális problémákat ne csak az egyes, hanem minden gazdaság ösztönzésével próbálják megoldani. A versenyképesség megőrzése és a gazdaságok egyensúlyban tartása ugyancsak a problémák sikereiből közös megoldása felé hat a tanulmány szerint.

A külkereskedelem magas aránya, a közös vállalatok száma, az egyes szektorokban összehangolt beruházási és fejlesztési politika, a közös kutatások, s az együttes fellépések a nemzetközi gazdasági szervezetekben, valamint a világpiacon elősegítetik a regionális munkamegosztás és az együttműködés kiterjesztését és elmélyítését.

Gonda György—Szentgáli Péter

Félmillió hektáron

Az öntözés hatásfoka — A berendezések kétharmada elavult

Az utóbbi években egyre többször esik szó róla, hogy a vízgazdálkodás nem választható el a mezőgazdaságtól, noha az előbbi természetesen nemcsak ennek az egyetlen ágazatnak a kiszolgálására hivatott. A mezőgazdaság — vagy még inkább a vízgazdálkodás — és a vízgazdálkodás egymástól függő, tehát komplex fejlesztése már csak azért is fontos, mert jelenleg a friss víz egyharmadát éppen a mezőgazdaság használja fel, és vizigénye továbbra is gyors ütemben növekszik. Ezen belül, noha a nagyüzemi állattartás és az élelmiszer-feldolgozás is sok vizet fogyaszt, a legtöbb az öntözéshez kell.

Nem mindenütt

A felszabadulás előtt mindössze néhány tízezer hektáron öntöztek, ma viszont már az öntözés majdnem félmillió hektáron növelheti a terméshozamokat és biztonságítja a termelés nagyobb biztonságát. Az öntözés viszonylag nagy befektetést igényel ugyan, de jól szervezeten és főként idejében alkalmazva, gazdaságos. Igazolják ezt az adatok is, hiszen a tapasztalatok szerint, átlagos csapadékviszonyok mellett, a vízutánpótlás kukoricából hektáronként átlagosan harminc mázsa, cukorrépából 250 mázsa, zöldségből — főként paradicsomból és paprikából — akár 80—100 mázsa többletet eredményezhet. Meg kell említeni azonban, hogy öntözni igazán csak ott érdemes, ahol a szárazgazdálkodás mellett már szinte elérték a maximumot. Ha az öntözés nélküli termelés nyeresége kevés vagy esetleg veszteséges, a vízutánpótlás sem javítja a jövedelmezőséget, sőt, esetenként még ronthatja is.

Az öntözés költségét ugyanis főként az évi vízfelhasználás, az állandó költség aránya, az öntözésre berendezett területek jó kihasználása, nem utolsósorban az alkalmazott öntözőberendezések típusa határozza meg. Hiába áll ugyanis rendelkezésre mind az eszköz, mind a víz, ha nem megfelelően hasznosítják őket. Akkor az állandó költségek — mondjuk a termés egy-egy mázsájára számított hánya-

daj — gyakorlatilag változatlanok, sőt még nőhetnek is. Nyilvánvalóan igaz ez fordítva is: az egységnyi vízfelhasználás költsége jobb hasznosítással lényegesen csökken.

Mivel magyarázható, hogy a ma már jelentős öntözési kapacitások hatásfoka még nem megfelelő? Ahol ez kimutatható, ott gyakorta a változó csapadékviz viszonyokra szoktak hivatkozni, ám ez csak részben magyarázat. Egyéb, főként műszaki, technikai és szemléleti tényezők is rontják ezt a hatásfokot. Amit mindegyiknél az öntözőberendezések műszaki állapota határoz meg. Nálunk egyelőre e berendezések kétharmadának műszaki színvonalát meglehetősen alacsony, ezért az öntözés nagyon sok ember munkáját igényli.

Csupán egy példa: egyetlen hektár öntözése — ha arra hordozható berendezések szolgálnak — húsz óra többletmunkát kíván, ami a szárazgazdálkodásban iparszerűen természetett növények munkaigényének nagyjából a fele. S ma az öntözhető területek csaknem 40 százalékán hordozható berendezések vannak. A 300 ezer hektáron esőszerű öntözést adó gépi berendezéseknek is több mint fele elhasználatlan. Kétségtelen, hogy ebben közrejátszott a gazdaságokban még meglévő helytelen szemlélet: elhanyagolták a karbantartást, a folyamatos felújítást.

Gátló tényezők

De a ma még nem megfelelő hasznosításban jelentős szerepük van a kedvezőtlen területi és talajadottságoknak is. Nem előnyös, hogy az öntözésre berendezett területek a mezőgazdasági üzemek felében nem érik el a 120 hektárt. Ez a szétszórtság nemcsak a gépesített, önjáró öntözőberendezések elterjedését gátolja, hanem a megfelelő szakembéralomány is nehezen alakulhat ki. Ugyanakkor az öntözőkapacitás több mint fele a gyenge termelékenységű, öntözésre csak feltételesen alkalmas területeken áll rendelkezésre. A fejlesztéseket sok helyütt nem előzte meg komplex talajjavítás, sőt az esős években a területek jelentős részét belvíz is sújtja.

Végül gátló tényező, hogy ma még az öntözést gyakorta nem tekintik a termeléstechológia szerves részének, jobbra csak az aszály ellen védekezve, szakszosan öntöznek, csupán azért, hogy a termelés megüsse az átlagot.

Már az elmondottakból is következik, milyen irányban kell fejlődnie az öntözéses gazdálkodásnak az elkövetkezendő években. Amely fejlesztés lényegében már a IV. ötéves terv időszakában megkezdődött, és napjainkban folytatódik. Mindegyiknél az öntözőtelepeknek a mainál szakszerűbb, gazdasági megfontolásokon alapuló kihasználása a legfontosabb. Nyilvánvaló, hogy az 1980-ig előirányzott, mintegy 100 ezer hektár új öntözhető területen az eddigi tapasztalatok felhasználásával, a lehető legkorszerűbb öntözővíz-gazdálkodást kell szorgalmazni. A szintén tervezett 140 ezer hektáros rekonstrukció során pedig a helyi viszonyokat messzemenően figyelembe vevő, azaz a vetésszerkezetnek megfelelő és lehetőleg kisebb élőmunkaigényű berendezéseket célszerű telepíteni.

Szakértelem

Nem elhanyagolható szempont, hogy a mainál lényegesen jobb és gazdaságosabb öntözővíz-kihasználást csak akkor lehet várni, ha e területen is egyre több, hozzáértő, szakképzett ember munkálkodik. Ez színvonalasabb szakirányítást, egyben képzetesebb munkásokat kíván. Ami nem kis feladat, hiszen számítások szerint 1990-ig 500 szakmérnökre, 850 üzemmérnökre, 1200 technikusra, 3000 szakmunkásra és 4000 betanított munkásra lesz szükség.

Ugyancsak nagyobb feladatok hárulnak a kutatásra, a műszaki fejlesztésre is. Mindemellett gyorsítható lenne a fejlődés a nemzetközi eredmények rugalmasabb átvételével, alkalmazásával. Amely fejlődésre már csak azért is szükség lenne, mert az ország természeti feltételei rendkívül jók és ígéretesek az öntözéses gazdálkodás hatásfokának növeléséhez.

(trümböccky)

HORIZONT

800 millió ember éhezik?

Rosszabbodik a világon a mezőgazdasági területeken lakók helyzete — állapította meg jelentésében az ENSZ Élelmiszeri és Mezőgazdasági Szervezete (FAO). A világ 2 milliárdra tehető agrárnépessége „nem érez semmilyen fejlődést”, közülük 800 millió embert nevez a FAO „nagyon szegénynek”. Bár összességében a mezőgazdasági termelés a népesség szaporodását meghaladó mértékben, évi átlagban 5 százalékkal bővül, fokozódik a különbség a városi és a falusi népesség, de ugyanazon mezőgazdasági övezeten belül is a gazdagok és a szegények között. A mezőgazdasági népesség nem jut el a technikai vívmányokhoz. Az iparilag fejlett országok kereskedelmi korlátozásai megakadályozzák, hogy a mezőgazdaságban bővüljenek a beruházások. A külföldi magánberuházások pedig főképp a fejlett ország kivételét támasztották alá, s elhanyagolták a mezőgazdasági népesség szükségleteinek kielégítését.

NDK-hajók az NSZK-nak

Hat darab, egyenként 22 000 tonna teherszállításra és 850 konténer elhelyezésére alkalmas teherhajót rendelt az NSZK-beli Barthold Richters cég a Német Demokratikus Köztársaságtól. A hajókat a wiesmari hajóüzemben gyártják le. Becslések szerint az üzemeltetés értéke eléri a 150 millió nyugatnémet márkát.

Pécsi üzemek közreműködése

Zsolnay-fajansz a Termálban

Pécsről kapja porcelánedényeit és bútorait a nyitásra készülő margitszigeti új Termál-szálló. A mecsekajlai város két híres üzeme is közreműködik a főváros legújabb gyógyszállójának berendezésében, illetve felszerelésében. A Zsolnay-gyárban szállításra kész a nem mindennapi rendelés: 60 000 darab porcelánedény napi használatra, a gálaterületekhez pedig 11 800 darab egyedi dekorációval, kézi festéssel készült

Zsolnay-fajansz díszedény. Zsolnay termék a szálló belső terét díszítő, pirogánittal borított, nagyméretű szőkökút, amelyet Fürtös György, a gyár iparművésze tervezett.

A stílbútorival európai hírnevet szerzett pécsi Faipari Szövetkezet mintegy 3000 darab bútort készített a szállónak, egyedi tervezés alapján. A gyártásnál felhasználták Baranya ritka természeti kincsét, a siklósi szines márványt.

Új termék exportra

Izobután a freon helyett

Kétmilliósi beruházás — évi 100 millió értékű alapanyag

Az idén elsősorban nem a termelés bővítésével, hanem a termékszerkezet korszerűsítésével növeli bevételeit a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat szegedi üzeme. Néhány hónapi felkészülés után megkezdte egy új vegyipari termék, az izobután gyártását. Ez az újabb kutatások szerint alkalmas a különféle sprayflakonok feltöltésére, a magas légkört károsító freon gáz helyettesítésére.

Tudományos kutatókkal, olajipari tervezőkkel és kivitelezőkkel

együttműködve, a meglévő leválasztótornyok, desztillációs berendezések, csőrendszerek aránylag kis átalakításával, mintegy kétmillió forintos beruházással évente mintegy 100 millió forint értékű, hazánkban eddig nem gyártott vegyipari alapanyagot nyernek. Az izobután leválasztásától a feldolgozott földgáz használati értéke nem csökken, változatlan kalóriaértéket bocsátják az országos távvezeték-hálózatba, illetve töltik a propán-bután palackokba. A cseppfolyós izobutánt egyelőre exportra termelik.

Inturiszt-tájékoztató Moszkvában

A szovjet idegenforgalom idei terveiről tájékoztatta Viktor Bojcsenko, az Inturiszt vezetőjének első helyettese a szovjet és a külföldi sajtó képviselőit csütörtökön Moszkvában. Elmondta, hogy az elmúlt öt évtizedben 44 millió külföldi kereste fel a Szovjetuniót.

Az Inturiszt az idén tovább bővíti utajánait. A turisták által látogatott városok közé, amelyeknek száma eddig 135 volt, bevonják a kazahsztáni Dzsambult, Karagandát, Temirtaut és Celinogradot is.

Az idei idegenforgalmi szezon újdonságai a négy európai szocialista ország fővárosát érintő, „Varsó, Berlin, Prága, Budapest” út és a szomszédos szocialista országokat együttesen a programba iktató utak, így például a Magyarországra és Jugoszláviába szervezett túrák. A szovjet turisták az idén, szervezett utak keretében eljuthatnak hajón az Egyesült Államokba.

Baranya

Ülést tartott a tsz-szövetség

A baranyai közös gazdaságok az idén nyolc százalékkal akarják csökkenteni a termelési költségeket. Nagy jelentőségű elhatározásról van szó, hiszen minden százalék kerekén 45 millió forintnak felel meg. Az utóbbi időben rendkívül gyorsan nőttek a költségfordítások — állapították meg Pécsen a megyei térszövetség elnökségének csütörtöki ülésén. Ezért, bár tavaly öt százalékkal emelkedett a termelés értéke, a jövedelem mégis nyolc és fél százalékkal elmaradt az előző évtől.

A szakvezetők felismerték, hogy a többletjövedelem elérésének nem feltétlenül a termelésbővítés a módja, s előtérbe kell helyezni a költségtakarékos gazdálkodást.

Szigetköz

Tetőzött a Duna

Tegnap a déli órákban 564 centiméteres vízmagassággal tetőzött a Duna árhulláma Szigetközön. Az áradás a magyar és a csehszlovák — a szigetközi és a csallóközi — oldalon egyaránt elborította a több kilométer széles árterületet. Emiatt szünetel a fakitermelés, és a folyamszabályozási munkákat sem tudják folytatni. A szigetközi árterén felhalmozott farakásokat az áradás megrongálta. Újabb nagyobb árhullámra egyelőre nem számítanak, a másodfokú árvízvédelmi készültség azonban érvényben marad.

Az első szép tavaszi nap

Az évszakhoz képest meleg idő

Szárazföldünk déli, délkeleti részét meleg, szubtrópusi eredetű levegő árasztotta el. Emiatt a Balkán-félszigeten és a Kárpát-medencében a hőmérséklet csúcsértéke 8—12 fokkal meghaladta az évszaknak megfelelő értéket.

Hazánkban csak a keleti határszélén volt szerdán borult idő, az ország többi részén változóan felhős ég mellett 3—10 órán át sütött a nap. A legmagasabb nappali hőmérséklet még a borult helyeken is elérte a 10 fokot, másutt 15—20 fok között alakult. Várható időjárás ma estig: Eleinte változóan, később erősen felhős idő, többfelé záporral, zivattal. Időnként erős, helyenként viharos délnyugati szél. Tovább tart az évszakhoz képest meleg idő. A legmagasabb nappali hőmérséklet 15—20 fok között lesz.

Kirakodás a teherúrhajóból

Friss gyümölcsök, úrtelevízió, rádiótelefon

Vlagyimir Ljohov és Valerij Rjumin tegnap megkezdte a Szaljut 6. űrállomáson a Progressz 5. teherúrhajó kirakodását.

Ezt a munkát súlytalanul szinte nehezebb elvégezni, mint a földi körülmények között, holott az űrállomáson a tehernek sincs súlya. Eppen ezért nehezebb irányítani a különböző csomagokat, konténereket. Nagy elővigyázatosságot igényel, hogy azok ne szabaduljanak el, ne rongálják meg az űrállomás berendezéseit. Ennek ellenére a kéttagú személyzet már alig várta, hogy nekiláthasson a munkának, hiszen a teherúrhajó a családjaiktól is vitt számukra postát és ajándékot.

Ljohov és Rjumin a szállítványban többek között friss gyümölcsöt is kapott, továbbá újfajta ételeket is, az űrhajó-étrend változatosabbá tételére. Az egyik nagy izgalommal várt csomag az űrállomás televíziója. Eddig csak a Szaljutról lehetett a földre tévéközvetítést sugározni, ezentúl azonban az űrhajósok is vehetik a földi televíziós adásokat, amelyeket külön irányított antennákkal sugároznak nekik a megadott időpontokban.

A GYERMEKEK NEMZETKÖZI ÉVE alkalmából a London's Young Vic Theatre áprilisban a gyermekszínház nemzetközi fesztiválját rendezi meg Londonban. A fesztiválon amerikai, ausztráliai, belga, csehszlovákiai, francia, jugoszláviai, kanadai, norvég, nyugatnémet, perui, spanyol, svájci, svéd és szovjet társulatok lépnek fel.

LISZT-KONCERTET rendeztek a párizsi Pleyer-teremben Annie d'Arco zongoraművész nő közreműködésével. A párizsi szimfonikus zenekart Roger Boutry vezényelte. Zenekari számként a Les Preludes hangzott el.

A MAHART közli, hogy március 17-től megindítja a ráckevei Dunagáton — Ráckeve-Dómsód-Tass között — naponta közlekedő, menetrend szerinti személyhajóját. A Budapest-Horány-Surány közötti járat ugyancsak március 17-től, szombaton és vasárnap közlekedik.

NAGYHIZLALDÁT ÉPÍTETEK Tbiliszi mellett, amelyben évente 8000 sertést hizlalnak majd. Grúziában csupán tavaly tíz nagyhizlaldát építettek.

SHAKESPEARE Lear király című tragédiájának bemutatásával ünnepelte meg fennállásának 70. évfordulóját a szófiai Ivan Vazov Akadémiai Nemzeti Színház. Alapításkor óta háromszáznyolcvenkilenc szerző 556 művét vitték színre.

SZOVJET LICENC alapján Bulgáriában a Lovcsi Autógyár megkezdte a Moszkvics személygépkocsik legújabb modelljének gyártását. Az év végéig a vállalat dolgozóinak csaknem tizenötezer Moszkvics 2140 típusú autót gyártanak.

A KUBAI KÖNYVKIADÓ az idén 36 millió könyvet ad ki, a tíz évvel ezelőtti mennyiség kétszeresét. A könyvek fele tan-könyv.

A NEMZETI SZÍNHÁZ IGAZGATÓSÁGA KÖZLI, hogy Gobbli Hilda betegsége miatt a Fővárosi Művelődési Házban ma este a Nem élhetek muzsikász nélkül helyett, és holnap, azaz szombaton este az Erzsébet-nap helyett a Csapodár madárka kerül színre. A jegyek érvényesek, illetve a vásárlás helyén visszaváltathatók.

A NŐK ÁLTALÁBAN tovább élnek a férfiaknál, ez alól csak India a kivétel. Atok Mitra indiai tudós szerint itt a nők nagyobb halandóságának egyik oka a túl korai anyaság.

MICHELANGELO ANTONIONI, világhírű olasz rendező, öt-évi szünet után újra rendez. El-menni vagy meghalni címmel forgat filmet Giancarlo Gianninivel a főszerepben.

A SPÁRGA, az egyik legkorábbi főzéléknövény, várhatóan április elején megjelenik a piacon. Pest, Bács-Kiskun és Hajdú megye gyorsan felmelegedő homoktalajain most készítik elő termőre a tőkét. Az Izsáki Állami Gazdaság 60 hektáros területén már bújnak a száraz, s amint 10—15 centiméteres nagyságúak lesznek, megkezdik a spárga szedését.

KÉT BUDAPESTI IPARMŰVESZET, Lugossy Mária és Bohus Zoltán alkotásait bemutató kiállítás nyílt csütörtökön a diósgyőri Vasas Művelődési Központban. Lugossy Mária fém- és üveg-disztárgyakat, Bohus Zoltán tükröfényesre csiszolt acélből készült alkotásokat és térplasztikákat állított ki.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI eredményekről közöl egész oldalas összeállítást a Szocialisztikus Szakmunkásegyesület a Szocialisztikus Szakmunkásegyesület csütörtöki száma, bemutatva, hogyan járul hozzá Magyarországot a szocialista gazdasági integráció komplex programjának végrehajtásához.

JOAN MIRO, a világhírű katalán festőművész, a párizsi művészvilág 85 éves híressége, Mori el Merma címmel szatirikus, szürrealista színpadi játékot írt. Ő tervezte az előadás díszleteit és óriási maszkját is.

SZEKESFEHÉRVÁR KÜLTÉRÜLTEN, az M7-es autópályán Matus Imre 36 éves műsorvezető, budapesti lakos személygépkocsijával nekikötött egy személygépkocsinak, amely az összeütközés következtében felborult. A vetlen személygépkocsi utasai közül Németh István 75 éves nyugdíjas, csokonyavissental lakos a kórházba szállítás közben meghalt, egy utas súlyos, és a gépkocsivezető könnyű sérülést szenvedett. A baleset oka: Matus Imre gépjárművezetői engedély nélkül és szabálytalanul előzött.

REMETÉRE BUKKANTAK az NSZK-ban; egy Regensburg környéki roncsstelepen találtak egy férfit, aki 1970-ben tűnt el Kattmünzből. Tápláléka hulladék volt, lakása pedig papírból tákoltt kunyhó. A remetét idegklinikára szállították.

HANOIBAN KÖNYVKIÁLLÍTÁS nyílt tegnap, a Magyar Tudományos Akadémia fennállásának 150. és az Akadémiai Kiadó működésének 30. évfordulója alkalmából. Hasonló kiállítást nyitottak meg korábban Ho Si Minh városban is. A társadalom- és természettudományai foglalkozó, idegen nyelven megjelent 400 kötetet az MTA a vietnami kutatóközpontnak ajándékozza. Az Akadémia két és fél millió forint értékben műszereket is ajándékozott a vietnamiaknak.

ELRABOLTAK egy értékes görög márványtűt a frankfurti képművészeti múzeumból. Az időszámítás előtti IV. századból származó múmics értéke 25—30 ezer dollárra tehető. A rendőrségi vizsgálat még folyamatban van.

SZOMBATHELY egyik legértékesebb barokk épületének felújítását kezdték meg az Alkotmány utca 6. szám alatt. A Rákóczi-szabadságharc alatt egy ideig ebben a házban volt Vak Bottyán főhadiszállása. A műemlék-épület újjávarázsolására hétmillió forintot fordítanak, s előreláthatólag jövő nyárra készülnek el a munkákkal.

A SZÁMŰZETÉS SVÁJCBAN című kötetet indította el a lipcsei Philip Reclam kiadó hat kötetre tervezett. Az antifaszista száműzetés írásművészete 1933-tól 1940-ig című sorozatát.

Filmvetítések — Előadások — Tárlatvezetések

SZOMBAT

Képzőművészeti kisfilmek vetítése a Magyar Nemzeti Galériában: Kassák Lajos — Gádor István — Mű és vallomás — Hincz Gyula-portré. — Goldmann György szobrászművész — Ember az embertelenségben (B épület — 2—5).

VASÁRNAP

TÁRLATVEZETÉSEK. Magyar Nemzeti Galéria: XIX. századi magyar festészet (10). — Történeti festésztűnk (11). Vezető dr. K. Kirimi Irén. — Budapesti Történeti Múzeum: A középkori Buda királyi várpalotája és gotikus szobrai (de. 10, 11,

12, du. 2, 3, 4). — Szépművészeti Múzeum: Német reneszánsz festészet. Vezető dr. Tátrai Vilmos (11). — Iparművészeti Múzeum: Európai kerámiaművészet. Vezető Darkó Jenő múzeológus (11). — Kina Múzeum: Kínai porcelánművészet. Vezető Pajor Géza (11).

ELŐADÁSOK. Szépművészeti Múzeum: A szürrealizmus. Előadó Ilyés Mária művészettörténész (11). — Mezőgazdasági Múzeum: A Magyar Tanácskörtársaság kertgazdasága. Előadó Csoma Zsigmond (11). — Közlekedési Múzeum: Fejezetek a MÁV előtti magyar vasutak történetéből. Színes filmvetítéssel. Előadó Koltai Györgyné főmúzeológus (11).

Meghalt Verzár Frigyes

Verzár Frigyes fiziológus professzor, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja, csütörtöki jelentés szerint, március 13-án, életének 94. évében, Baselen elhunyt.

Verzár professzor az élettan számos területén végzett kimagasló kutatásai új megismerést hoztak különösen az emésztés, a felszívódás, a belső elválasztású mirigyek, elsősorban a mellékvesekéreg működése terén. Az utóbbi két évtizedben már nyugat-lombai vonulva végzett a gerontológia területén általános elismerést kiváltó kutatást, és vezette a baseli egyetem gerontológiai intézetét. Haláláig aktívan dolgozott.

Intézetében mindvégig különös szeretettel fogadta a magyar kutatókat. A magyar hazához való ragaszkodását mutatja, hogy 90. életévén túl is ismételt hazalátogatott. Kimagasló tudományos eredményei, továbbá a hazánkhoz való ragaszkodása is arra indította az Akadémiát, hogy tiszteleti tagjává válassza.

Megkezdődött a XII. szinkronfilmszemle

Csütörtökön a debreceni Híradó moziban megnyílt a XII. szinkronfilmszemle. Két helyen lezajlott vetítése 10 mozi- és 13 tévéfilmet láthat a közönség. A debreceni találkozóon csaknem 150 szinkronfilmes — színész, rendező, dramaturg, hangmérnök —, vesz részt, s rajtuk kívül külföldi szakemberek is. A szemle idején a közönség találkozhat a filmek alkotóival, a bemutatóra érkezett színészekkel.

A szinkronfilmszemle március 18-án, vasárnap délelőtt díjkiosztó ünnepséggel zárul.

A túlélő halála

Öngyilkosság a szállodában

Mike Prokes, a Népek Temploma elnevezésű amerikai szekta egyik volt vezetője, kedden a kaliforniai Modestóban elkövetett nyilvános öngyilkosságával kívánta demonstrálni, hogy szektánsai „nem haltak meg hiába”...

Mike Prokest — aki a guayana-i tömegkatasztrófa 80 túlélőjének egyike volt — a történet után letartóztatták tömeges gyilkosságra való felbujtás vádjával. Tisztázni kívánták annak a több mint 100 ezer dollárnak az eredetét is, amit Prokesnél találtak, s amelyről azt állította, hogy Jones tulajdona. A vádolt hat évvel ezelőtt újságíróként, egy interjú készítése kapcsán ismerkedett meg Jim Jonesal, akinek filozófiája annyira magával ragadta, hogy foglalkozását feladva a szektához csatlakozott, s annak egyik vezetője lett.

Kedden egy modestói szállodában megtartott sajtóértekezletén, a szekta tanait hangoztatva elmondta: „A Népek Templomának tagjai azért haltak meg, mert nem hagyták őket békében élni.”

Beszédét követően elnézést kért a jelenlevő újságíróktól, bement a furdószobába és főbe lőtte magát.

Hármas gázhalál

A XIII. kerületi, Petneházi utca 57. szám alatti lakásukban holtan találták File Tóth Jánosné 48 éves nyugdíjast, fiát, File Tóth János 26 éves MÁV-dolgozót, és Filéné életétársát, Németh László 39 éves MÁV-dolgozót. A vizsgálat szerint Németh László az éjszakai órákban ittas állapotban kinyitotta a konyhai gáztűzhely sütőjének csapját, és a kiömlő gáztól mindhárman halálos mérgezészt szenvedtek. A rendőrség szakértők bevonásával folytatja a nyomozást.